

**8. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ
KONULARININ ANLATILMASINDA SÖZLÜ TARİH METODUNUN
KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

Mücahid ÖZ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Barış Metin

Uşak, 2018

T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ İLKÖĞRETİM
BÖLÜMÜ SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

8. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ
KONULARININ ANLATILMASINDA SÖZLÜ TARİH METODUNUN
KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

MÜCAHİD ÖZ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. BARIŞ METİN

Uşak – 2018

ÖZET

8. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ KONULARININ ANLATILMASINDA SÖZLÜ TARİH METODUNUN KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Mücahid ÖZ

İlköğretim Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mayıs 2018

Danışman: Doç. Dr. Barış METİN

Bu çalışma, 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde bir yöntem olarak sözlü tarih metodunun kullanımına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunda İstanbul ili Beykoz ilçesi devlet okullarında görev yapmakta olan, 13 Sosyal Bilgiler öğretmeni yer almıştır. Bu araştırmada katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme tekniklerinden biri olan “uygun örneklem” tekniği tercih edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlere açık uçlu sorular sorularak nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış mülakat uygulanmıştır. Çalışma sonunda mülakat sorularına verilen cevaplar, daha önce konu üzerinde edinilen bilgiler ışığında betimsel olarak yorumlanmıştır. Elde edilen sonuçları desteklemek amacıyla öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Gizlilik esası gereği araştırmaya katılan öğretmenlerin gerçek isimleri kullanılmamış, bunun yerine “Ö1, Ö2” gibi kodlar kullanılmıştır.

Görüşme sırasında Sosyal Bilgiler öğretmenlerine; sözlü tarih hakkındaki görüşleri, sözlü tarihin 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılmasına yönelik görüşleri, 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih

metodunu kullanıp kullanmadıkları, sözlü tarih metodunun kullanılmasının öğrencilere ne gibi katkılarının olduğu, 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşmışlar mı veya karşılaşmadıkları ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sözlü tarih metodu hakkında temel bilgilere sahip oldukları, sözlü tarih metodu hakkında olumlu düşüncelere sahip oldukları, 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunun kullanılması gerektiği ve çoğu öğretmenin derslerinde sözlü tarih metoduna yer vermeye çalıştığı, sözlü tarih metodunun kullanılmasının öğrenciye olumlu yönde katkılarının olduğu, sözlü tarih metodunun tarihin öğretimine katkılarının olduğu ve 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunun kullanımının sınırlılıkları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda problemin çözümüne ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sözlü Tarih Metodu, 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi, Eğitim.*

ABSTRACT**TEACHER VIEWS TOWARD THE USE OF ORAL HISTORICAL METHOD IN
TEACHING 8TH GRADE REVOLUTION HISTORY OF TURKISH REPUBLIC
AND KEMALISM LESSON**

Mücahid ÖZ

Department of Elementary School

Uşak University, The Institute of Social Sciences, May, 2018

Advisor: Assoc. Dr. Barış METİN

This thesis has made to define the elementary school social studies teacher's thoughts about using oral history method as a technique in 8th grade revolution history of Turkish Republic and Kemalism lesson. This study's sample group has been occurred 13 social studies teachers who work at public schools in Beykoz district in the city of İstanbul. It is preferred 'suitable sampling' method which is one of the methods of non-probabilistic sampling in this research to determine participants. Open ended questions has been asked to the research participating teachers and semi-structured interview which is one of the data collection methods of qualitative research was used. The answers to the interview questions have been interpreted in a descriptive way in the light of former information of the subject at the end of the study. In order to support gaining results there has been original quotes from the teachers' opinion. Due to privacy principle, instead of research participant teachers' real names, codes like Ö1, Ö2 was used.

During the interview questions have been asked to the elementary school social studies teachers about their opinion regarding to oral history, the use of oral history in 8th grade revolution history of Turkish Republic and Kemalism lesson, whether or not they using oral history methods in their 8th grade revolution history of Turkish Republic and Kemalism lesson, how the use of the oral history method contributes to

the students, whether or not they confront any problems while using oral history method in 8th grade revolution history of Turkish Republic and Kemalism lesson.

According to research findings it has been seen that; elementary school social studies teachers have fundamental knowledge about oral history method, they have positive thoughts about oral history method, oral history method should be used in 8th grade revolution history of Turkish Republic and Kemalism lesson and most of the teachers try to use oral history method, the use of oral history method contributes to students positively, oral history method has contribution to history education and the use of oral history method in 8th grade revolution history of Turkish Republic and Kemalism lesson has constrains. In the direction of the findings that was gained from the end of the research, there has been made suggestions about the solve of the problems.

Key Words: *Oral History Method, 8th Grade Revolution History of Turkish Republic and Kemalism Lesson, Education.*

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖNSÖZ

Türk eğitim sisteminde meydana gelen değişiklikler ile öğretmen merkezli anlayıştan, öğrenci merkezli anlayışa geçilmiştir. Bu değişiklik ile birlikte geleneksel yöntemlerin yerine öğrencilerin derslere aktif olarak katıldığı öğretim yöntemleri de kullanılmaya başlanmıştır. Öğrenciyi merkeze alan ve derslere aktif bir şekilde katılımını sağlayan bu yöntemlerden biri de sözlü tarih yöntemidir. Sözlü tarih yöntemi, özellikle tarih derslerini geleneksel ders işleme yöntemlerinden kurtararak, derslerin daha keyifli geçmesini ve tarih öğretiminin amaçlarına ulaşma konusunda katkılar sağlayabilecek bir öğretim yöntemidir.

Bu çalışmada; sözlü tarih metodunun ne olduğu, derslerde nasıl kullanılabileceği, öğrenciye faydalarına, sözlü tarih metodu hakkında öğretmen görüşlerine ve bu görüşler çerçevesinde önerilere yer verilmiştir.

Öncelikle bu çalışmanın fikir aşamasından sonuna kadar değerli tecrübesini, bilgisini, zamanını ve emeğini her daim benimle paylaşan tez danışmanım değerli hocam Doç. Dr. Barış METİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışmamın olgunlaşmasında ve bugüne gelmesinde desteklerini esirgemeyen Ayça KURT'a, Selin Deniz UZUNOSMANOĞLU'na, Araştırma Görevlisi Ünal ŞİMŞEK'e ve Öğretim Görevlisi Taner ZORBAY'a çok teşekkür ederim.

Son olarak da eğitim hayatım boyunca desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman yanımda olan değerli aileme sonsuz teşekkür ederim.

Mücahid ÖZ

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Mücahid ÖZ

Doğum Yeri ve Tarihi : Edirne, 1991

Lisans Öğrenimi : Erciyes Üniversitesi, Ziya Eren Eğitim Fakültesi,
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Eğitim Gönüllüleri
Vakfı

İletişim

E-posta Adresi : mucahidozz@gmail.com

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
ÖZGEÇMİŞ.....	ix
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM VE ALT PROBLEMLER.....	4
1.1.1. Problem Durumu	4
1.1.2. Problem Cümlesi	5
1.1.3. Alt Problemler	5
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	6
1.4. SAYILTIAR	6
1.5. SINIRLILIKLAR	7

1.6. TANIMLAR.....	7
--------------------	---

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	10
----------------------------------	-----------

2.1. 8. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİMİ	10
---	----

2.1.1. 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programında Son Yıllarda Yapılan Değişiklikler	12
---	----

2.1.2. 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programının Uygulanması İle İlgili Açıklamalar	15
---	----

2.2. SÖZLÜ TARİH NEDİR?	16
-------------------------------	----

2.2.1. Bir Yöntem Olarak Sözlü Tarihin Tarihçesi ve Eğitimdeki Yeri	19
---	----

2.2.2. 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Bir Yöntem Olarak Sözlü Tarih.....	25
--	----

2.2.3. 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programında Bir Yöntem Olarak Sözlü Tarih'in Varlığı / Yokluğu	30
---	----

2.3. SÖZLÜ TARİH YÖNTEMİNİN SINIRLILIKLARI	34
--	----

2.4. SÖZLÜ TARİH METODUNU KULLANIRKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	35
---	----

2.5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	36
-------------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	41
-----------------------	-----------

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	41
-----------------------------	----

3.2. ÇALIŞMA GRUBU	41
3.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ.....	42
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	43

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	45
4.1. BULGULAR VE YORUM.....	45

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	59
5.1. TARTIŞMA.....	59
5.2. SONUÇLAR	64
5.3. ÖNERİLER	66
5.3.1. Milli Eğitim Bakanlığı İçin Öneriler	66
5.3.2. Program Geliştirme Uzmanları İçin Öneriler	67
5.3.3. Öğretmenler İçin Öneriler.....	67
5.3.4. Alanda Araştırma Yapacak Araştırmacılar İçin Öneriler	68
KAYNAKÇA	69
EKLER.....	74

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. 2010 yılı 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine ait kazanım listesi.....11

Tablo 2. 2018 yılı 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine ait kazanım listesi.....13

Tablo 3. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda Sözlü Tarih Kazanım Örnekleri.....30

Tablo 4. Soru başlıklarına ilişkin kodlar.....40

KISALTMALAR

Akt.: Aktaran

Çev.: Çeviren

Ed.: Editör

Ö.: Öğretmen

Meb.: Milli Eğitim Bakanlığı

Vb.: Ve benzeri

K. Kodu: Kazanım Kodu

OHA: Oral History Association (Sözlü Tarih Kurumu)

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Eğitim, bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme sürecidir (Demirel, 1999). Bu süreç sonunda bireylerin bilgilerinde, davranışlarında ya da özelliklerinde bir değişim olmalıdır. Bu değişimin önceden belirlenmiş amaçlara göre olması, eğitimi; maksatlı olarak istenilen davranışları kazandırma süreci olarak karşımıza çıkarmaktadır. Demirel (1999) 'e göre okullarda yapılan her türlü eğitim kasıtlı kültürlenmeye örnektir. Okullarda yapılan eğitim de toplumun ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmektedir.

Toplumların ve bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması eğitim programları vasıtasıyla olmaktadır (Arslan ve Demirel, 2007). Eğitim programı, öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan yaşantılar düzeneği olarak tanımlanabilir (Demirel, 2004). Eğitim programları zamanla, değişen istek ve amaçlara göre değişikliklere uğramaktadır. Zamanla ihtiyaçlara ve amaçlara karşılık veremeyen eğitim programlarının yerine değişim ve gelişmelere uygun yeni eğitim programları hazırlanır. Eğitimin davranış değiştirme süreci olarak tanımlanması, eğitim programlarının dinamik ve sürekli bir yaşantılar bütünü olarak görülmesine ve program geliştirme çalışmalarında ağırlığın, öğretme öğrenme süreçleri üzerinde yoğunlaşmasına yol açmıştır (Fidan, 1996).

“Türk Eğitim sistemi 2004 yılında başlayan sistematik bir program geliştirme sürecine girmiş ve ilköğretim öğretim programlarından üniversite öğretim programlarına kadar tüm programlarda köklü değişiklikler gerçekleştirilmiştir” (Bulut, 2008). Yeni bir eğitim felsefesi anlayışıyla, eğitim ve öğretim programları yeniden hazırlanmış ve köklü değişime ilk adım atılmıştır. 2004 yılından itibaren eğitimin çeşitli kademelerini kapsayacak şekilde yapılandırılan bu eğitim programları, yapılandırmacı yaklaşım ve dünyadaki yeni ve çağdaş eğilimler doğrultusunda düzenlenmiştir (Erdoğan, 2007). Bu yeni düzenlemelerle çağın eğitim anlayışına cevap verebilen, toplumu ve bireyi göz önüne alan bir değişime gidilmiştir. Geleneksel öğretim yöntemleri bireyi merkeze almayan, pasif alıcı olarak görmekteydi ve

sorgulamadan, anlamlandırmaya ihtiyaç duymadan sadece ezberlemesini yeterli bulan bir öğretim anlayışı bulunmaktaydı. Yapılandırmacı eğitim anlayışıyla, öğrenci pasif alıcı olmaktan çıkıp, olabildiğince merkeze alınmıştır. Burada öğrenciye düşen görev, yeni bilgi ile eski bilgiler arasında bağlantı kurmak ve anlamı yapılandırmaktır. Yapılandırmacılıkta öğrenme bir sonuç değil, süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilgi, öğrenci zihnine olduğu gibi depolanmaz. İnsan zihni bilgilerin depolandığı boş bir depo değildir (Akpınar, 2010). Bireyin yeni bilgiler keşfetmesi ve bildiklerini anlamlandırması şeklinde tanımlanabilen yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında; bilginin sorgulanması, yorumlanması ve analiz edilmesi bir süreç olarak esas alınır (Karadağ, Deniz, Korkmaz ve Deniz, 2008).

Derslerin kazanımları, uygulanan etkinlikler ve ders işleniş biçimleri dikkate alındığında yeni programlarla birlikte tarih dersleri birer bilgi yığını olmaktan çıkmıştır. *“Özellikle tarih konuları önceki programlarda ezberlenmekten öteye gidemezken, yeni sosyal bilgiler ve tarih derslerindeki etkinlik ve yöntemler aracılığıyla, tarih biliminin yapısına uygun adımlar takip edilerek bir tarihçi olma doyumunu yaşatılmaya çalışılmaktadır”* (İncegül, 2010). Tarihe dayalı ve tarih bilincine sahip bireyler yetiştirmek, tarih dersi öğretim programının temel amaçları arasındadır. Eğitim-öğretim alanındaki gelişmelerin uygulanan yöntem ve teknikler ile öğretim programlarına yansması kaçınılmazdır. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda öğretim programlarında yeni yaklaşımlar dikkat çekmektedir.

Bu yaklaşımlardan biri tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma becerisi olan sözlü tarih çalışmalarıdır. Bu yaklaşım olaylarda yer alan insanların konuşturulduğu, olayla ilişkisi olan farklı bakış açıları ve farklı geçmişlere sahip insanların çıkar, inanış ve fikirlerini yansıttığı iyi bir sorgulama türüdür. Sözlü tarih çalışmaları öğrencilerin ders kitabındaki bilgileri sorgulamasını, olaylar hakkında yeni sorular sormasını, ders kitabında yer verilmeyen tarihi şahsiyetlerin bakış açılarını araştırmasını ve ders kitabının tamamıyla veya kısmen göz ardı ettiği bir konuyu derinlemesine inceleyebilmesini sağlar. Öğrenciler öğretim sürecinde bilgi, beceri ve tutum alışkanlıkları gibi kazanımlar elde ederler. Bu kazanımların hayata geçirilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Bu etkinlikler öğrenci merkezli ve öğrenme

sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir (Meb, 2009).

Tarihteki yaşam biçimleri, evdeki yaşam, bayramlar, düğünler, eğitim, açlık, yoksulluk, çalışma hayatı, soyadların kökenleri ve anlamları, önemli günler vb. konular sözlü tarih konuları arasındadır. Sözlü tarihte yer alan konuların ortak özelliklerine bakıldığında, öğrencilerin geçmişte yaşayan insanların hayatları ile ilgili bilgi sahibi olması ve geçmiş ile günümüzün karşılaştırmasını yaparak öğrencilerin değişim ve sürekliliği görmesine olanak vermesi dikkat çekicidir. Tüm eğitim basamaklarında öğretim yöntemi olarak yer alabilen ve öğrencilerin geçmiş ile günümüzü karşılaştırabilecekleri konuları içeren bir öğretim yöntemidir (Kabapınar, 2007). Ayrıca bu yöntemle öğrenciler kendilerinden önceki kuşaklarla bağ kurarak, nesiller arasındaki bağı da güçlendirir (Gazel, 2015).

Sözlü tarih yönteminin işlenişi ve faydaları incelendiğinde öğrencilerin tarih derslerinde aktif hale geldiği, bilgiyi ezberlemediği, aksine sorguladığı, kendisini ve yaşadığı toplumu fark ettiği, zaman ve mekânı fak edip ayırt etmeyi öğrendiği, bir sosyal bilimci gibi problem çözme basamaklarını takip ederek sorgulayıcı düşünme biçimi ile “küçük birer sosyal bilimci”, tarihi konuları ele alış, inceleyiş kanıtlar toplayarak yorumlarda bulunma çabaları ile “küçük birer tarihçi” olma duygusunu yaşayabildikleri görülmektedir (İncegöl, 2010, s. 13).

Öğrenciye söz konusu becerilerin kazandırılması, öğretmenlerin derslerde uygun etkinlikleri yapılmasıyla mümkün olmaktadır. Öğretmenler, eğitim öğretim etkinliklerini planlarken ve uygularken birtakım yeterliliklere de sahip olmalıdırlar (Metin ve Oran, 2014). Etkinliklerin öğrenci yetenek ve ilgilerine göre planlanması öğrenciyi aktif kılma ve bilginin yapılandırılması hususunda oldukça önemlidir. Sözlü tarih yöntemi de öğrenciyi aktifleştirme ve bilgiyi kendi yetenek ve ilgilerine göre yapılandırmalarında önemli rol oynamaktadır (Demircioğlu, 2005).

1.1. PROBLEM VE ALT PROBLEMLER

1.1.1. Problem Durumu

8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi hedefleri arasında; öğrencinin tarihi bilgiyi ezberlemek, savaşların sebepleri, sonuçları, antlaşma tarihleri ve buna benzer sayısal verileri öğrenmek yerine tarihsel olayların gerçek yüzünü gösterecek ve günümüze ayna tutacak sınıf etkinlikleri ile öğrencilerde tarihsel düşünmeyi sağlamak olmalıdır (Demirezen, 2014). Bu hedefi başarabilmek için de sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde, tarihi sıkıcı bir ders olmaktan kurtaracak, öğrencilerin ilgilerini çekebilecek, soyut bilgiyi somutlaştırmalarına imkan tanıyacak, ezbere bilgilerden ziyade anlamlı bilgiler kazanmalarını sağlayacak yeni yöntem ve tekniklere başvurmak gerekmektedir. Tarihi, gelecek kuşaklara etkili bir şekilde aktarabilmek için, geleneksel metodların dışına çıkmalıyız. Ülkemizde de yeni yaklaşımlar dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Özellikle tarih öğretiminde yapılandırmacı yaklaşıma uygun metodlar kullanılmaya başlanmıştır (Sarı, 2007). Söz konusu çalışmada, yeni öğretim yöntemleri arasında önemi giderek artan ve ülkemizde de yeni yeni kullanılmaya başlanan sözlü tarih metodu, öğretmenlerin gözünden ele alınacaktır.

Sözlü tarih metodu ile ilgili çalışmalarda; teorik ve uygulama düzeyinde araştırmalar yapılmış ve eğitimde kullanımının faydaları dile getirilmiştir. Fakat sözlü tarih yönteminin uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüşlerine ve yöntemi uygularken yaşadıkları süreçler hakkında literatürde yeterli bilgiye ulaşılamamıştır. Ayrıca alanda yapılan araştırmalar incelendiğinde 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kapsamında sözlü tarih metodunun henüz bir araştırmaya konu olmadığı görülmüştür. Türkiye’de Sosyal Bilgiler öğretmenleri için henüz yeni sayılabilecek bir yöntem olan sözlü tarih ile ilgili Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini almak için yazılmış söz konusu çalışmasının problemini bahsi geçen hususlar oluşturmaktadır.

1.1.2. Problem Cümlesi

Sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının anlatılmasında bir yöntem olarak kullanılması hakkında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

1.1.3. Alt Problemler

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, sözlü tarih metodu hakkında görüş ve düşünceleri nelerdir ?
2. Sosyal Bilgiler öğretmenleri, 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanıp kullanmama durumları ve bu duruma yönelik gerekçeleri nelerdir ?
3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sözlü tarih metodunu 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılmasına yönelik görüşleri nelerdir ?
4. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının anlatılmasında sözlü tarih metodunun kullanılmasının öğrenciye sağlayacağı yararlar hakkındaki görüşleri nelerdir ?
5. Sosyal Bilgiler öğretmenleri 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanırken karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşleri nelerdir ?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Son yıllarda 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi müfredatının değişmesiyle birlikte ezberci eğitimden ziyade, geçmişini anlayabilen, öğrendikleriyle günümüze ve geleceğe ışık tutabilen, milli bir bilinç sahibi bireyler yetiştirmek önem kazanmıştır. Bu nedenle öğretmenler derslerinde geleneksel yöntemlerden ziyade öğrenciyi merkeze alan, derse karşı ilgisini çekebilecek yeni yapılandırmacı yaklaşıma uygun yöntem ve teknikler kullanmaya başlamıştır. Sosyal Bilgiler ve 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders müfredatlarına da yeni öğretim yöntemleri arasında önemi giderek artan sözlü tarih metodu da yerini almıştır. Teoride ders müfredatına giren sözlü tarih metodu pratikte tarih konularını işlerken ne kadar

kullanılıyor? Sosyal Bilgiler öğretmenleri sözlü tarih metoduna 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yer verebiliyorlar mı? Eğer yer verebiliyorlarsa herhangi bir sorun ile karşılaşıyorlar mı ? gibi sorulara cevap aramak ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini almak amacıyla hazırlanmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bugün okullarda, özellikle sözel ağırlıklı derslerde müfredatın yoğun, sınıfların kalabalık ve zamanın yetersiz olması sebebiyle daha çok geleneksel öğretim yöntemlerine ağırlık verilmektedir (Sarı, 2007). Bu sebeple tarih dersleri öğrencilere sıkıcı gelebilmektedir. Tarih derslerini sıkıcı olmaktan kurtarmak için, daha iyi öğrenilmesini sağlamak ve geçmiş ile gelecek arasındaki bağı kurabilmek için ülkemizde çalışmalar yapıldı, yapılmaya devam ediyor. Bu çalışmaların bazılarında yapıladırımacı yaklaşıma uygun metodların yanı sıra sözlü tarih metodu hakkında teorik bilgilere de ulaşabilmekteyiz. Literatür taramasında özellikle sözlü tarih metodunun kullanımı ile ilgili teorik çalışmaların olduğu fakat 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kapsamında herhangi bir araştırmanın olmadığı görülmüştür. Ayrıca öğretim programlarının uygulayıcıları olan öğretmenlerin sözlü tarih metodu hakkındaki görüşleri ve düşüncelerine yer veren bir araştırma ile karşılaşılmamıştır.

Dolayısıyla bu araştırma teorik açıdan mevcut boşluğun doldurulması, öğretmenlerin sözlü tarih metodu hakkında görüş ve düşüncelerini dile getirmesi, teoride araştırmalara konu olan sözlü tarih metodu Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından pratikte ne kadar kullanılıyor? sorusuna cevap araması ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sözlü tarih metodunu kullanırken karşılaştıkları sorunları tespit etme ve sorunların çözümü için öneriler getirme açısından önemlidir.

1.4. SAYILTILAR

1. Tezin kuramsal bölümünü oluşturan, araştırmayı aydınlatacağı düşünülerek ilgili literatür taraması yoluyla elde edilen bilgilerin doğru olduğu varsayılmaktadır.

2. Uygulama boyutunda öğretmenlerin görüşlerini almak amacıyla uygulanan veri toplama aracının, araştırmanın amaçları doğrultusunda güvenilir bilgiler sağlayacağı varsayılmaktadır.
3. Çalışma grubu olarak alınan öğretmenlerin, uygulanan veri toplama araçlarına doğru ve objektif cevaplandıkları varsayılmaktadır.

1.5. SINIRLILIKLAR

1. Tezin kuramsal bölümünde yer alan bilgiler, ulaşılan literatürlerden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
2. Tezin uygulama bölümünde öğretmenlerin araştırmacı tarafından hazırlanan mülakat sorularına verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.
3. Araştırmanın uygulama aşaması süre açısından 2016-2017 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Sözlü Tarih: Sözlü tarih, belirli bir konu etrafında, o konuyu yaşamış kişi yada kişilerle konu ile ilgili yapılan görüşmelerin kaydedilmesi sonucu ortaya çıkan bilgileri belirli bir sistem içerisinde analiz etme, değerlendirme ve rapor etme işidir (Kaya, 2013, 5). Sıradan insanları, sıradan öyküleri, sıradan yaşamları, işçileri, köylüleri ya da ev kadınlarının deneyimlerinin tarihe katar. Böylece tarihin malzemesini sadece devlet adamları, kumandanlar, siyasetçilerin oluşturmadığı ortaya çıkıyordu (Öztürk, 2009, s.4).

Sosyal Bilgiler Öğretimi: Hemen her bakımdan değişen ve gelişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp, problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırıp kullanan bir öğretim programıdır (Öztürk, 2009, s. 4).

Tarih Öğretimi: İlk, orta ve yükseköğretim tarih dersine yönelik öğretim programı, yöntemleri, etkinlikleri, materyalleri, ölçme ve değerlendirme süreçlerini kapsayan çalışma disiplini (Sarı, 2007, s. 26).

Geleneksel Yöntem: Öğretmenin bilgilerini pasif bir şekilde, oturarak dinleyen öğrencilere otokratik bir biçimde iletildiği yöntemdir (Küçükahmet, 1994, s. 41).

Eğitim: Önceden belirlenen amaçlara ulaşma sürecidir (Kurtdede, 2009, s. 1).

Öğretim: Bireylerde istenilen davranışların gelişmesi için önceden belirlenen bir program dâhilinde, amaçlı, planlı, düzenli ve kontrollü olarak okullarda gerçekleştirilen faaliyetlere denir (Türer, 2011, s. 7).

Eğitim Programı: Bireylerde gözlenmesi düşünülen hedefleri, bunların gerçekleşmesi için düzenlenecek öğrenme-öğretim fırsatlarını, hedeflerin ne ölçüde gerçekleştiğini saptamak amacıyla düzenlenecek değerlendirmeyi önceden belirlemeye çalışan tasarıya denir (Türer, 2011, s. 9).

Nitel Araştırma: Nitel araştırmalar, genellikle az sayıda durum veya kişi üzerinde derinlemesine çalışma ve bilgi toplama imkânı sunan fakat genellenebilirliği sınırlı olan bir araştırma yöntemidir (Patton, 2014, s. 14). Nitel araştırma insanların yaşam tarzlarını, öykülerini, davranışlarını ve görüşlerini anlamaya yönelik bilgi üretme süreçlerinden biridir (Strauss ve Corbin, 1990; Akt: Özdemir, 2010, s. 328). İstatistiksel veri analizine dayalı nicel araştırmanın aksine nitel araştırma, insanların olaylara ne tür anlamlar yükledikleri, diğer bir deyişle olayları nasıl niteledikleri sorusuna cevap aramaktadır (Dey, 1993; Akt: Özdemir, 2010, s. 328).

Betimsel Analiz: Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile toplanmış verilerin, önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanması kapsayan nitel bir veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı, araştırmaya katılan kişilerin görüşlerini etkili bir biçimde yansıtılabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Betimsel analizde asıl amaç, görüşme sonunda elde edilmiş bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 283).

Görüşme: Bir araştırma tekniği olarak görüşme, araştırmacı ile araştırmanın öznesi olan kişi arasında geçen kontrollü ve amaçlı bir sözel iletişimidir (Cohen ve Manion,

1994; Akt: Türnüklü, 2000, s. 543). Araştırmacı, araştırdığı konu hakkında önceden hazırlamış olduğu soruları sorarak hedef kişinin düşüncelerini ve duygularını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın amacı, hedef kişiye araştırma konusuyla ilgili sorular sorarak, kişinin düşünce duygularını öğrenmek, anlamak ve tanımlamaktır (Türnüklü, 2000, s. 543).

Görüşme tekniği; yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış görüşme olmak üzere kendi içerisinde ayrılmaktadır (Türnüklü, 200, s. 543).

Yarı Yapılandırılmış Görüşme: Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı, konu ile ilgili soruların yer aldığı görüşme formunu hazırlar. Bunun yanında araştırmacı, görüşme esnasında görüşmenin akışına bağlı olarak önceden hazırlanan soruların dışına çıkabilir, kişinin yanıtlarını açmasını isteyebilir, görüşmenin akışını değiştirebilir. Eğer kişi görüşme esnasında bir soru başlığı altında başka bir sorunun cevabına da değinir ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin sistematikliği ve esnekliğe uygun oluşu, eğitimbilim araştırmalarında daha uygun bir teknik görünümü vermektedir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık, görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme formuna bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle sistematik ve karşılaştırılabilir bilgiler sunmasıdır (Yıldırım ve şimşek, 2008, s. 283).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. 8. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİMİ

Öğretim programları dört temel üzerine kurulmaktadır. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi programı da; amaç, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme olmak üzere dört öğeden oluşmaktadır. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi programı; Niçin öğretilmeli? Ne öğretilmeli? Ne kadar öğretilmeli? Ne ile öğretilmeli? Sorularına cevap niteliğinde hazırlanmıştır. Kazanımlar, ne öğretilmeli? Sorusuna karşılık gelmekte ve kazanımlar sayesinde süreç planlı hale gelmekte olup kazanımlar sürecin içeriğini oluşturmaktadır. Eğitim durumları, ne ile öğretilmeli? Sorusuna karşılık gelmektedir ve yöntem, teknik, strateji başlığı altında sürecin uygulanma şeklini ifade etmektedir. Ölçme değerlendirme adı altındaki tüm çalışmaları ise ne kadar? Sorusunun cevabını oluşturmaktadır (Demirezen, 2014).

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının öğretimi daha güçlü ve sağlam temellere oturmuş bir sosyal ve siyasi hayat oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla öğrencilere hazır bilgiyi sunmaktan ziyade öğrenmeyi öğrenme ve tarihsel düşünme becerilerinin kazandırılması gerekmektedir. Bu gereklilikten dolayı; Türk Milli Eğitim Sistemi'ndeki gelişmeler ve program yaklaşımındaki değişimler doğrultusunda Ortaokul 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı geliştirilmiş ve yeniden düzenlenmiştir (Meb, 2017a, s. 3).

Güncellenen 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

1. Atatürk'ün askeri ve devlet adamlığı yetenekleri ile inkılapçı niteliklerini öğrenerek onun kişilik özelliklerini örnek almaları,

2. Milli mücadele örneğinden hareketle Türk milletinin milli birlik ve beraberlik anlayışı içerisinde özgürlük, bağımsızlık ve vatanseverlik duyguları ile her türlü zorluğun üstesinden gelebileceğinin anlamaları,
3. Türk Milli Mücadelesi ve inkılabının, milli ve evrensel özelliklerini kavramaları,
4. Dönemin ağır şartlarında büyük güçlüklerle rağmen Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen Türk İnkılabının tarihi anlamını ve önemini kavramaları,
5. İnsan hakları, ulusal egemenlik, tam bağımsızlık, milliyetçilik, demokrasi, çağdaşlık, laiklik ve cumhuriyet kavramlarının Türk milleti için ifade ettiği anlam ve önemi kavramaları,
6. Atatürk İlke ve İnkıplarının Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesindeki yerini kavrayarak Atatürk İlke ve İnkıplarının esas aldığı değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
7. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, milli bilince sahip, milli, manevi ve evrensel değerlerini benimseyen birer vatandaş olarak yetişmeleri,
8. Atatürk İlke ve İnkıplarının, ülke ve bütünlüğü ile bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyeti'nin dinamik temelini oluşturduğu kavramları,
9. Türkiye'nin jeopolitik önemini bölgesel ve küresel etkileri açısından değerlendirerek iç ve dış tehditlere karşı duyarlı olmaları,
10. Bu programda ifade edilen kişisel ve sosyal yeterlik ve becerilerin yanı sıra, tarihe özgü yeterlik ve becerileri de kazanarak geçmiş, gelecek ve günümüz arasında bağlantılar kurmaya dayalı bir tarih bilinci geliştirmeleri,
11. Türk milletinin bir mensubu ve insanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak Türkiye'yi ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,

12. Günümüz sorunlarına mantıklı bir yaklaşımla çözümler üretmesini sağlayacak ve kendilerini geleceğe hazırlayacak bilgi, beceri, değer ve tutumlar kazanmaları amaçlanmıştır (Meb, 2017a).

Köstüklü (2006, s. 11)'ye göre; T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi amaçlar incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin iki yönünün olduğu anlaşılmaktadır. Birincisi; cumhuriyete giden çizgide yakın tarihimizin öğretilmesi, yani bilim yönü, ikincisi; Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin dayandığı Atatürk İlke ve İnkılâplarının ve bunlara yönelik tehditlerin öğretildiği ideolojik veya siyasi yön. Dolayısıyla Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi dersini amaç bakımından diğer derslerden, özellikle diğer tarih derslerinden farklı kılan yönler bulunmaktadır. Şüphesiz bu farklılık, dersin amaçlarında da vurgulandığı üzere, "Türk gençliğini Atatürkçü düşünce doğrultusunda yetiştirmek ve güçlendirmek" amacının doğru ve öğretici biçimde verilmesiyle gerçekleşmiş olacaktır.

Gülmez'e (2003) göre ise; 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin amacı; çağın ihtiyaç duyduğu ve çağdaş değerleri benimsemiş, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Atatürk'ün istediği, gelişme ve yeniliğe açık, ayakları üzerinde durabilen, soru sorabilen ve cevap verebilen, zaman ve mekân içindeki konumunu belirleyebilen, kendi kararını kendi verebilen, kendine ve başkalarına saygı ve sevgi duyabilen, kendiyile ve insanlıkla barışık, merak edip araştıran, araştırmadan hiçbir şeye inanmayan, çevreye duyarlı ve insan haklarına saygılı, silahlanmaya karşı ve barışçı, aklını ve bilimi rehber olarak kullanan insanlar yetiştirmektir.

2.1.1. 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programında Son Yıllarda Yapılan Değişiklikler

2010 yılından önce haftalık ders çizelgesinde 8. sınıfta haftada 3 ders saati olarak işlenen 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi, 20.07.2010 tarih ve 75 sayılı Kurul Kararı ile kabul edilen çizelgeye göre belirlenen haftalık 2 ders saatine uygun olarak aşağıdaki şekilde uygulanmaya başlanmıştır.

Tablo 1.

2010 yılı 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine ait kazanım listesi (Meb, 2018).

Üniteler	Kazanım Sayısı	Oran	Ders Saati
Bir Kahraman Doğuyor	6	4	4
Millî Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar	8	14	10
“Ya İstiklal Ya Ölüm”	7	14	10
Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar	23	25	18
Atatürkçülük	17	22	16
Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve Atatürk’ün Ölümü	5	5	4
Atatürk’ten Sonra Türkiye: İkinci Dünya Savaşı ve Sonrası	12	15	10
Toplam	80	100	72

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu 19 Ocak 2018 tarihinde, 31.05.2017 tarihli ve 59 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaokul T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı ile 23.02.2006 tarihli ve 16 sayılı kararıyla kabul edilen İlköğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı 2018-2019 eğitim ve öğretim yılından itibaren kaldırılmasına karar vermiştir (Meb, 2018).

Farklı ülkelerdeki öğretim programlarındaki güncellemeler, yurt içinde ve yurt dışında yapılan akademik çalışmalar, başta Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş, Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından geliştirilen anketler aracılığıyla öğretmen ve yöneticilerin programlar ve haftalık ders çizelgelerine yönelik görüşleri toplanmış, illerden gelen her bir branşla ilgili zümre raporları incelenmiş, branşlara yönelik açık uçlu sorulardan oluşan ve elektronik ortamda erişime açılan anket verileri derlenmiş,

eğitim fakültelerimizin branşlar ölçeğinde hazırladıkları raporların tmmn incelenmesi sonucunda T.C. İnkılap Tarihi ve Atatrklk Dersi ğretim Programı güncellenmiştir (Meb, 2018).

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatrklk Dersi ğretim Programı yedi üniteden oluşmaktadır. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatrklk Dersi ğretim Programı'nda; üniteler içerisinde kazanımlar ve ilgili açıklamalar yer almaktadır. Kazanımlar; ğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri, değer ve tutumları kapsamaktadır. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatrklk Dersi ğretim Programı niteleri, kazanım sayıları ve içerik yoğunluğuna göre belirlenen oranları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.

2018 yılı 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatrklk dersine ait kazanım listesi (Meb, 2018).

niteler	Kazanım Sayısı	Oran	Ders Saati
Bir Kahraman Doğuyor	4	11,1	8
Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar	8	25	18
Milli Bir Destan "Ya İstiklal Ya lm"	7	19,5	14
Atatrklk ve ağdaşlaşan Türkiye	9	16,7	12
Demokratikleşme abaları	3	8,3	6
Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası	3	8,3	6
Atatürk'ün ölümü ve Sonrası	5	11,1	8
Toplam	41	100	72

2.1.2. 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programının Uygulanması İle İlgili Açıklamalar

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile öğrencilere devletin kurulmasına zemin hazırlayan olaylar, kuruluş sürecinde yaşananlar ve Cumhuriyetimizin temelini oluşturan Atatürk ilke ve inkılapları hakkındaki bilgiler ile bu bağlamda çeşitli beceri ve değerlerin kazandırılması hedeflenmektedir. Bu derste ayrıca öğrencilerin günümüz gelişmelerini doğru analiz etmeleri ve bir tarih bilinci kazanmaları beklenmektedir. Öğretim programının tüm öğeleriyle birlikte etkin olarak uygulanmasında programda yapılan açıklama ve uyarılara uyulması önem arz etmektedir. Bu çerçevede dersin öğretiminde şu hususlara dikkat edilmelidir (Meb, 2018).

1. Öğrenci, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin konuları ile ilkokul birinci sınıftan itibaren karşılaşmaktadır. Dersin öğretmeni, sekizinci sınıfa kadar ki öğretim programlarından yararlanarak öğrencinin işlenecek konular hakkında daha önce öğrendiklerini dikkate almalıdır.
2. Atatürk'ün kişilik özellikleri (vatan ve millet sevgisi, idealist oluşu, mantıklı ve gerçekçi oluşu, sabır ve disiplin anlayışı, ileri görüşlülüğü, açık sözlülüğü, çok yönlülüğü, öğreticilik yönü, sanatseverliği, yöneticiliği, yenilikçi düşüncesi, önder oluşu, kararlı ve mücadeleci oluşu, planlı çalışması, inkılapçılığı, birleştirici ve bütünleştirici oluşu, insan sevgisi) her bir ünitenin uygun yerinde işlenmelidir.
3. Öğretmen, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde geçen tarih metodolojisine dair kavramlar (kanıt, sebep-sonuç, süreklilik-değişim, benzerlik-farklılık gibi) ile dersin içeriğine özgü kavramları (Tekâlif-i Millîye, Kuvâ-yı Millîye, millî egemenlik, tam bağımsızlık, cumhuriyet, demokrasi, meclis, insan hakları gibi) öğrencilerin öğrenmelerine ve bu kavramları doğru kullanmalarına dikkat etmelidir.
4. Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin tarihsel duyarlılıkları ile Türk milletine, Türk devletine, Türk vatanına ve Türk bayrağına sevgi, saygı ve takdir duyguları geliştirilmelidir.

5. Öğretmen, öğrencilerin milli, manevi ve evrensel değerlerinin pekiştirmeli; milli, üniter, çağdaş, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmeleri konusunda onlara rol model/yol gösterici olmalıdır.
6. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, tarihsel düşünme becerileri, öğrenmeyi öğrenme, sosyal beceriler, vatandaşlık becerileri, kültürel farkındalık, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik gibi becerilerin geliştirilebilmesi için farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.
7. Konuların işlenişinde birinci el kaynakların(arşiv belgeleri, somut tarihi miras öğeleri, Nutuk vb.) kullanılması önemlidir. Öğrencinin ele alınan olayları kendi bağlamları içerisinde kavrayabilmeleri için o dönemle ilgili yazılı, sesli, görsel ve görüntülü kaynaklara yer verilmesine özen gösterilmelidir. Bu amaçla ayrıca sözlü ve yazılı edebi ürünler ile gazete, internet vb. araçlardan yararlanılabilir (Meb, 2018).

2.2. SÖZLÜ TARİH NEDİR?

Geçmiş hakkında bilgiye ulaşmada tarihçilerin en büyük yardımcıları yazılı kaynaklardır. Fakat bunun yanı sıra tarihçilerin kullandığı başka tür kaynaklar da mevcuttur. Bunlardan biri de geçmişten beri tarihçilerin kullandığı sözlü kaynaklardır. Sözlü kaynakların sağladığı en önemli avantajlardan biri yazılı kaynaklardan ulaşılamayan bazı bilgilere ulaşmamızı sağlamasıdır. Çünkü resmi yazışmalar, mahkeme tutanakları ve ticaret anlaşmaları gibi arşivlenen bazı yazılı kaynaklar öncelikle devlet ve toplum bireyleri arasındaki ilişkiye yönelik bilgiler verir. Bunun yanı sıra yazılı kaynaklar okuma yazma bilen kesimi temsil ederler ve toplumun alt kesiminde yaşayanların durumunu yansıtmazlar (Avcı Akçalı & Aslan, 2012).

Hâlihazırdaki tarih anlayışlarına alternatif bir yöntem olmak yerine tarihin daha iyi anlaşılabilmesi için yeni fırsatlar sunan sözlü tarih, tarih araştırmalarında görülen yeni yöntemlerden biridir. Sıradan insanların hayat hikâyesinin de tarihin bir parçası olduğu kanısından yola çıkan sözlü tarih, disiplinler arası iş birliği yönü ile sosyoloji,

antropoloji, etnoloji, folklor, psikoloji, sosyal psikoloji, coğrafya gibi beşeri bilimlerin tüm imkânlarından yararlanmaktadır (Metin, 2002).

Sözlü tarih bir yöntemdir. Araştırma sürecinde incelenecek olan konu seçildikten sonra konu ile ilgili kanıtlar toplanır. Daha sonra ise bu kanıtların güvenilirliği incelenir. Tarihsel kanıtlar için genellikle iki tür kaynağa başvurulur. Bunlardan olaylara kendisi tanık olan ya da katılan kişilerin ifadelerini içeren kayıtlar, gazete haberleri, notlar, hatıralar, mektuplar, yazılı kaynaklar, resmî yazılar, siyasetçilerin konuşmaları ve yasalar birinci dereceden kaynaklar olarak adlandırılır. Olayları doğrudan doğruya gözlemeyen, ancak birinci derecedeki kaynakları inceleyen kişilerin kayıtları da ikinci derecedeki kaynaklardır. Sözlü tarih kaynakları, olaylara kendisi tanık olan ya da katılan kişilerin ifadeleridir (Sarı, 2007).

Somersan (1998) sözlü tarihe iki farklı açıdan yaklaşmıştır. Birisi araştırma yapacak kişinin yararlanacağı bir yöntem, diğeri ise bir tarih yazma biçimidir.

Baykara (1996) XX yüzyıl Türk Eğitim Tarihinin sözlü tarih olmadan incelenemeyeceğini savunmuştur. Baykara'ya göre sözlü haberler sözlü olarak ifade edildikten sonra yazıya geçirilmiştir.

Sözlü tarih konusunda uzman olan Paul Thompson, sözlü tarihi, insanların söylediklerini dinlemekten ve belleklerini kullanmaktan kaynaklanan bir tarih biçimidir, şeklinde tanımlamaktadır (Tuncay, 1993; Akt: Sarı, 2007, s. 47). Paul Thompson'ın tanımlaması ile;

Sözlü tarih, esas olarak insanların söylediklerine dolayısıyla belleklerine dayanır. Sözlü tarih hem en eski hem en yeni tarih yöntemidir. Okuryazarlık öncesi toplumlarda bilgi aktarımı sözlü gelenekle oluyordu. Bugün bu tür sözlü tarih, günümüzde orta ve batı Afrika'da kullanılmaya devam etmektedir. Bu halkların tarihi, 1960'lardan sonra sözlü tarih metodu ile öğrenilmeye çalışılmaktadır. Avrupalı tarihçilerin yazdıkları tarih sömürgeci devletin açısından yazılan bir tarihtir. Batıda yazının ve özellikle baskı tekniklerinin bulunması sözlü tarihi ortadan kaldırmadı. Voltaire ve onun çağdaşı aydınlanma çağı tarihçileri her iki kaynağı da kullandılar. Herkesin kendi yaşamına ilişkin anlatabileceği bir öyküsü vardır. Bu yaşam öyküleri yüzyılımızın tarihi için önemli

bilgiler içerir. Bunlar, benzeri görülmemiş değişim dönemlerinin, bu değişimleri yaşayan erkek ve kadın aracılığıyla doğrudan anlatımıdır. Bu tür tanıklıklara şimdi başvurulmazsa sonsuza kadar yok olurlar. Sözlü tarihçiler onları gelecek için kaydederler (Thompson, 2007; Akt: Küpüç, 2014, s. 6) demiştir.

Stephen Caunce, sözlü tarihi bir kaynak ve malzeme toplama yöntemi olarak görmektedir. Ona göre sözlü tarih günümüzü daha iyi anlamak ve geleceği daha iyi yönlendirebilmek için geçmişe bir anlam katma sürecine yapılan katkıdır (Caunce, 2001 ; Akt: Küpüç, 2014, s. 6).

Baum'a göre ise sözlü tarih bir tarihsel bilgi toplama yöntemidir. O, sözlü tarihi kendi içinde bir konu olarak değil bir yöntem ve veri toplama metodolojisi olarak görür. Sözlü tarih belirli bir olayın yaşandığı dönemde yaşamış, bir olaya doğrudan ya da dolaylı iştirak etmiş ya da bir olaya şahitlik eden insanların tecrübelerini doğrudan dinleme şansı bulmuş kişilerden veri elde etme yöntemidir. Sözlü tarih kaydedilmiş rastgele bir görüşme değil belirli bir konun planlı, yapılandırılmış ya da yarı-yapılandırılmış dolaysız bir şekilde işlenmesidir (McAdoo, 1980; Akt: Avcı Akçalı, Aslan, 2012, s. 671).

Creswell ise sözlü tarihi; araştırmacının bir bireyden ya da bireylerden olayların kişisel hatırlamasını, sebeplerini ve etkilerini topladığı bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır (Creswell, 1997; Akt: Sarı, 2007, s. 43).

Sözlü tarih alanının Amerika'daki en önemli kurumu olan Oral History Association (Sözlü Tarih Kurumu) ise sözlü tarihin bir süreç olduğuna işaret ederek bu süreci şu şekilde özetlemektedir:

Sözlü tarih hem sözlü tanıklığın kaydedilmesi ve korunması hem de süreç içinde üretilmesidir. Geçmişin anlaşılmasına katkı sağlamak için kalıcı bir kayıt oluşturmanın bilincinde olan görüşmecinin hikâyesinin birebir şahidi olan kaynak kişiyle yaptığı görüşmenin ses ya da video ile kaydedilmesiyle başlar. Bir sözlü belge, yani sözlü tarih, bu sürecin sonucudur ve başka kullanıcılar, araştırmacılar ve halk için saklanarak ulaşılabilir hale getirilir (OHA, 2016a; Akt: Dere, 2017, s. 12).

Sözlü tarih uygulaması herhangi bir gazetecinin yapmış olduğu röportajdan farklı özelliklere sahiptir. Öztürkmen (2002), sözlü tarih araştırmalarının gazetecilerin yapmış oldukları röportajlardan iki açıdan farklı olduğunu belirtmektedir. Bunlar; sözlü tarihle elde edilen bilgilerin uzun soluklu araştırmalar için kaynak oluşturması ve görüşmelerin süresi ve soru-cevap tekniğidir. Sözlü tarih görüşmelerinde görüşmeler birer ya da ikişer saatlik dilimlerden oluşan söyleşileri kapsamaktadır.

Bu tanımların sonucunda çıkardığımız; sözlü tarihin insanlar etrafında kurulmuş bir tarih türü olduğudur. Sözlü tarih, tarihin içine hayatı sokar, kapsamını genişletir. Kahramanlarını sadece devlet büyükleri arasından değil çoğunluğu oluşturan ve o ana kadar bilinmeyen insanlar arasından da seçer. Sözlü tarih, insanı tarihin kabul edilmiş öğelerini ve tarih geleneğinin içinde yer alan baskın yargıları tartmak zorunda bırakır. Radikal bir söylemle tarihin toplumsal anlamını kökten dönüştürmek için bir araçtır (Sarı, 2007, s. 46).

2.2.1. Bir Yöntem Olarak Sözlü Tarihin Tarihçesi ve Eğitimdeki Yeri

Adı sözlü tarih olarak anılmasa da tarih ve söz arasındaki ilişki çok eski zamanlara dayanır. Hatta tarih yazımının doğuşu itibarıyla sözün kayda geçirilmesi olduğu söylenebilir. Sözlü gelenek uzun yıllar boyunca tarihçilerin faydalandığı temel kaynak olmuştur (Avcı Akçalı ve Aslan, 2012). “*Sözlü tarihin kökleri Herodot ve Thukydides’e kadar dayanır. Onların yaşadıkları dönemde devlet meseleleri yazılı olarak kaydedilemiyordu. Bu nedenle de eserlerinin derlenmesinde olaylarda az ya da çok rol alan insanların anlatımlarına güvendiler*” (Danacıoğlu, 2001, s. 131). Ancak yazılı kaynakların değer kazanmasıyla sözlü tarih ikinci planda kaldı ve yerini dönemin otoritelerinin kaynaklarına dayanan tarih yazımı aldı. Bu kayıtlar önyargılıydı, güçlü ve elit kesimi anlatma eğilimindeydiler. Bu durum tarih yazımında sadece onların etkin olmalarından kaynaklanmaktaydı. Sonuç olarak sıradan insanlar uzun yıllar boyunca tarihin dışında bırakıldı (Avcı Akçalı ve Aslan, 2012).

18.yüzyıl Aydınlanma dönemi tarihçilerinden Voltaire uzak geçmişin nesilden nesile aktarımını sağlayan, tarihin ilk temellerini oluşturan sözlü geleneğin “saçma

mitlerine” kuşkuyla yaklaşıyordu ve kökenleri ne kadar uzağa gidiyorsa değerlerinin de o kadar az olduğuna inanıyordu. Çünkü her aktarımda olabilirliklerinden biraz daha kaybediyorlardı (Thompson, 1999, s. 25).

Sözlü tarihe ilişkin ilk çalışma 1929 Ekonomik bunalımı sonrası Amerika’da Keynesçi ekonomik doktrini dâhilinde işsiz kalan araştırmacı ve gazetecilere bir iş alanı yaratmak amacıyla “ Federal Yazarlar Projesi” kapsamında yapılmıştır. Bu proje ile yazarlar ve gazeteciler Amerika’daki sıradan insanların sıradan hayatlarını derleyerek Amerika’nın 19. yüzyıl sosyal tarihine dair en önemli arşivi oluşturmuşlardır. Ardından aynı yöntem kullanılarak II. Dünya Savaşı ile ilgili Amerikan harp tarihini yazmak için kullanılmıştır. Cepheye savaşıyan askerlerin “taze bellekleri”, silahaltındaki yazarlar, araştırmacılar, tarihçiler tarafından hemen kaydedilmesinden oluşan mülakatlara 1942 yılında araştırmacı Joseph Gould sözlü tarih adını koymuştur. Gould’ un yeni getirdiği bu yöntem, tarihin sadece krallar, devletler, imparatorluklardan oluşmadığını tarihte halkın, sıradan insanların da yer aldığını söyleyerek tarihi gökyüzünden yeryüzüne indirmiştir (İncegöl, 2010, s. 9).

“II. Dünya Savaşı’ndan sonra Prof. Allan Nevins iç savaşla ilgili çalışmalarında “resmi” yöntemi tamamen göz ardı etmedi. Ancak geçmişin gerçek ve dengeli görüntüsünü oluşturabilmek için sözlü ifadelerin de dokümanlar kadar gerekli olduğunu savundu” (Lehane ve Goldman, 1977; Akt: Avcı Akçalı ve Aslan, 2011, s. 671). Nevins’in çabasıyla Kolombiya Üniversitesi 1948’de bir sözlü tarih araştırma merkezi kuruldu. Burada Amerika’nın tarihinde önemli roller oynayan kişilerin anılarının derlendiği bir arşiv hazırlandı. Bundan sonra diğer üniversiteler, kütüphaneler, müzeler, mesleki kuruluşlar, dernekler ve şirketler de kendi bünyelerinde sözlü tarih programları başlattılar (Danacıoğlu, 2001, s. 132).

Amerika’da sözlü tarih araştırmalarının başlamasına neden olay etken siyasi tarih olurken, İngiltere’de sosyolojydi. İngiltere’de başlayan sözlü tarih bugün anladığımız sözlü tarihin temelini oluşturmaktadır. *“Anılarını başka türlü aktarmayı düşünemeyecek insanların anılarını derlemek veya belirli bir döneme ait kişisel tanıklık ve yaşantuların belleğin derinliklerinden çıkartılıp değerlendirilmesi yoluyla toplumların tarihlerinin inşasına katkıda bulunan bir araştırma yöntemidir” (Danacıoğlu, 2010, s. 105).*

20. yüzyılda tarih yazıcılığındaki en önemli gelişme siyasi, diplomatik, askeri alanlardan daha geniş bakış açılarını içeren toplum, kültür, ekonomi gibi çok yönlü etkileşimlere açık olan alanlara yönelmek olmuştur. Bu yönelişte geçmişi bugün ve gelecek için anlamak ve tarihi elit kesimlerin egemenliğinden kurtarmak isteyen yeni sosyal tarihçilerin rolü büyüktür (İggers, 2000; Akt: İncegöl, 2010, s. 10).

19.yüzyılın belgeye dayalı tarihçiliğinin daha ileriye götürülmesine ve yönünün değiştirilmesine yol açan sosyal tarih çalışmaları, bir önceki dönemin devletlere, ordulara, doğal olaylara (afetlere, kıtlıklara, salgınlara, vb.), liderlere dayanan tarihi kurgusunun yerini toplumun ihmal edilmiş (kadınlar, köylüler, etnik gruplar, dini cemaatler, vb.) veya yaşanan modern değişim ile birlikte ortaya çıkan yeni grupları (entelektüeller, işçiler, yeni siyasi ve anarşist gruplar, feministler, vb) ön plana çıkararak bir anlayışa dönüşmüştür. Daha önceki dönemlerde tarihin nesnesi olan geniş toplum kitleleri yavaş yavaş tarihin merkezinde yer almaya başlamışlardır (İggers, 2000, s. 3).

Bu gelişmeler ışığında, tarih yazıcılığı, tarihin daha iyi anlaşılması için genel yerine veya genelin içinde yerelin ön plana çıkarılması, şimdiden başlayan geçmişin tarih olarak görülmesi ve sıradan insan davranışlarının önemsenmesi gibi eğilimlere bağlı olarak hem alan ve hem de süreç olarak genişlemiştir. Zihniyet tahlilleri, radikalleşen unsurların eğilimleri, tarihe tanıklık eden veya bizzat o tarihin oluşumunda rol alan daha sıradan insanların deneyimleri gibi farklılıklar tarihin daha insanı bir görünüm almasına yol açmıştır. Var olan tarih anlayışına alternatif olmaktan çok tarihin daha iyi anlaşılması için yeni imkânlar sunan sözlü tarih bu yeni eğilimlerin önde gelenlerindedir diyebiliriz. Sıradan insanların hikâyesini tarihin bir parçası olarak gören sözlü tarih, disiplinler arası iş birliğine önem veren yönü ile birçok beşeri bilimin tüm imkânlarından yararlanmaktadır (Sarı, 2007, s. 96).

Sözlü tarih, tarihin veri toplama aracı olmasının yanı sıra eğitim faaliyetleri ile bütünleşmiş bir öğrenme ve öğretme yöntemidir. Bu yöntemin kullanıldığı sınıflarda öğretmenler sözlü tarihi bir öğretim yöntemi, öğrencilerde bir öğrenme yöntemi olarak kullanır. Aslında tam olarak öğretim ve öğrenme süreçlerinin bir sentezidir diyebiliriz (Dere, 2017, s. 33).

II. Dünya savaşı sonrasında Avrupa'da sözlü tarihin akademik tarihçilikte yerini almasından sonra bu yöntem eğitim alanında da kendini göstermiş ve tarih eğitiminde pek fazla kullanılır olmuştur. Özellikle yakın tarihin anlaşılması ve yerel konuşmaları ve görüşmeleri onların güdülenme düzeylerini yükseltir. Okullarda çocuklar kendi ailelerinin tarihleri üzerine projeler gerçekleştirmeleri, böylece çevrelerini daha geniş bir geçmişle ilişkilendirebilmeleri sözlü tarih yöntemiyle mümkün olabilir (Sarı, 2007, s. 109).

İyi planlanmış ders, proje ve programlar aracılığıyla yapılan sözlü tarihin dört bilişsel ve etkili amacı vardır:

- Ders içeriğinin kazandırılması
- Yetenek gelişimi
- Öğrenci motivasyonunu sağlama
- Konu değerlendirme

Öğretmenler, bu amaçları gerçekleştirmek ve öğrencilerin yüksek seviyede düşünmeleri, tarihi araştırma basamaklarını takip etmesi, verileri yorumlaması ve araştırmadan doğan ürünlerin sunulmasını sağlamak için sözlü tarihin iki temel yaklaşımına başvururlar (Portelli, 2006; Akt: Dere, 2017, s. 33). Eğitimde sözlü tarih çalışmaları, pasif ve aktif sözlü tarih çalışması olmak üzere iki şekilde yürütülmektedir. Pasif sözlü tarih çalışmalarında öğrenciler, önceden yapılmış sözlü tarih çalışma kayıtlarını derste kullanırken, aktif sözlü tarihte ise “acemi araştırmacı” olarak kendi sözlü tarihlerini yaratırlar. Pasif sözlü tarih, daha çok tanıtım ve bilgilendirmek amaçlı kullanılırken; aktif sözlü tarih ise analiz, sentez ve değerlendirme gibi daha yüksek yetenekler ve amaçlar için kullanılır (Lanman, 1987 ; Akt: Dere, 2017, s. 34).

Bunun yanında aktif sözlü tarih çalışması, daha üst düzey becerileri kazandırabilmesine rağmen, öğretmenler daha çok pasif sözlü tarih çalışmasını tercih etmektedir. Çünkü aktif sözlü tarih çalışması bir takım zorlukları yanında getirmektedir. Örneğin; potansiyel görüşmecinin ölmesi, maliyetli olabilmesi ve zaman darlığı gibi çeşitli nedenler öğrencilerin bir görüşmenin altından kalkmasını zorlaştırabilmektedir. Ancak bu engellere takılan öğrenciler, daha önce yapılmış sözlü

tarih materyallerini (görüşme kayıtları ve dökümleri) bu zorluklarla karşılaşmaksızın kullanabilmektedir. Ayrıca bu dokümanlar, öğrencilere kritik sorular sormaları için fırsatlar verebilmektedir (Mehaffy, Sitton ve Jr., 1984; Akt: Dere, 2017, s. 34).

Öte yandan pasif sözlü tarih çalışması, aktif sözlü tarih araştırmasının temel aşamasında araştırmayı tanıma ve genel olarak yöntem ile tanışmak için de tercih edilmektedir. Pasif sözlü tarih çalışması, aktif sözlü tarih çalışmasının etkisini artırmaktadır. Çünkü önceden yapılan araştırmaların tecrübelerinden yararlanan öğrenciler, kendi çalışmalarını daha kolay bir şekilde yürütebilmektedir(Dere, 2017, s. 34).

Dere (2017, s. 35)' e göre; aktif ve pasif sözlü tarih çalışmalarının her ikisi de doğru yerde ve amaçlarda kullanıldığında iyi sonuçlar verebilme potansiyeline sahiptir. Ancak hangi tür çalışmanın kullanılacağı –ikisi birlikte de kullanılabilir- öğretmenin, öğrencinin ve okulun şartlarına göre belirlenmektedir. Çünkü birçok eğitim kademesinde önemli aktif sözlü tarih çalışmaları yapılırken, görece bu imkânlara sahip olmayan ya da sözlü tarih projelerine zaman ayırmayan öğretmenler için pasif sözlü tarih çalışmaları daha cazip hale gelmektedir. Ayrıca pasif sözlü tarih çalışmaları, daha çok sınıf içi uygulamalar için uygundur. Aktif sözlü tarih çalışmaları sınıf içi ve dışı faaliyetleri kapsayan daha geniş bir süreci ifade etmektedir. Bununla birlikte öğretmenler, hangi çalışma türünün kullanılacağına karar verirken çalışmaya katılacak öğrencilerin sayısını da göz önünde bulundurmalıdır.

Sözlü tarih yönteminin uygulanması bireysel yapılabileceği gibi grup olarak da şeklinde de yapılabilir. Bu tür grup projeleri eğitimde egemen olan rekabet ortamının yerine, entelektüel bir dayanışma ruhu getirir. Tek başına okumak, sınavlar ve öğretmenin anlatıcı, öğrencinin de dinleyici olduğu dersler artık yerini hep birlikte yürütülen tarih araştırmalarına bırakmaktadır. Öğrenciler sözlü tarih aktivitelerine katıldıklarında işbirlikçi öğrenme gerçekleşir. Ortak araştırma, öğretmenleri ve öğrencileri samimi bir iletişime daha fazla şans tanıyan, daha yakın, daha az hiyerarşik ilişkiye sokar. Dayanımları karşılıklı olur (Sarı, 2007, s. 110).

“Sözlü tarih yöntemiyle öğrenci, geçmişte yaşamış insanların günlük yaşantılarıyla ilgili bilgi sahibi olur, bunu, kendi yaşam koşullarıyla karşılaştırarak değişim ve sürekliliği algılar” (Safran ve Ata, 1998, s. 5). *“Sözlü tarihin eğitim alanında*

kullanılması, öğrenciyi tarih dersi kitabının içerisinden çıkartıp, tarihe bambaşka bir yerlerden yaklaşmasını sağlar. Bunun yanında kimsenin bilmediği ya da kimsenin aklına gelmeyen bir konu saptayıp, yepyeni bir dünya keşfetmesini mümkün kılar ” (Sarı, 2007, s. 110). Ayrıca öğrencilerin kendilerini daha sonra tarih sahnesinde ortaya çıkacak birer tarih oyuncusu olarak görmeye başlamalarına imkân sağlayabilir (Sarı, 2006, s. 122).

Okullarda sözlü tarih yönteminin kullanılmasının öğrencilere kazandırdığı beceriler şöyle sıralanabilir.

1. Dinleme
2. Gözlem
3. Soru sorma
4. Bilgiyi düzenleme
5. Olguyu düşünceden ayırma
6. İlgisiz bilgi arasından ilgili bilgiyi bulma
7. Kendilerinden önceki kuşakları daha iyi anlama ve takdir etme
8. Değişim ve sürekliliği algılama (Welton ve Mallan, 1999 ; Akt: Safran ve Ata, 1998, s. 6).

Sarı (2007, s. 111-112) ‘ ya göre sözlü tarih aktivitelerinin öğrencilere kazandırdığı bu beceriler etkinliğin başlaması ve sonuçlanması arasında basamak basamak elde edilir. Dinleme, gözlem ve soru sorma görüşme esnasında bilgiyi düzenleme, olguyu düşünceden ayırma, ilgisiz bilgi arasından ilgili bilgiyi bulma becerileri görüşmeden hemen sonra bant deşifresinde kazanılır. Kendinden önceki kuşakları daha iyi anlama ve takdir etme ile değişim ve sürekliliği algılama becerileri ise öğrencinin kendi yaşantısı ile geçmişte yaşamış insanların yaşantılarını karşılaştırması sonucu kazanılır.

Öğrenciye bahsedilen becerilerin kazandırılması derslerde uygun etkinliklerin yapılmasıyla mümkün olmaktadır. Etkinliklerin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre planlanması öğrenciyi aktif kılma ve bilginin yapılandırılması konusunda oldukça önemlidir. Sözlü tarih yöntemi de öğrenciyi aktif hale getirme ve bilgiyi kendi yetenek ve ilgilerine göre yapılandırmalarında önemli bir rol oynamaktadır (Demircioğlu, 2005, s. 52).

2.2.2. 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Bir Yöntem Olarak Sözlü Tarih

Sözlü tarih konuları geçmişle gündelik yaşam ile ilişkili olmalıdır. Tarihteki yaşam biçimleri, evdeki yaşam, bayramlar, düğünler, eğitim, açlık, yoksulluk, çalışma hayatı, soyadların kökenleri ve anlamları, önemli günler vb. konular sözlü tarih konuları arasındadır. Sözlü tarihte yer alan konuların ortak özelliklerine bakıldığında, öğrencilerin geçmişte yaşayan insanların hayatları ile ilgili bilgi sahibi olması ve günümüz ile günümüzün karşılaştırmasını yaparak öğrencilerin değişim ve sürekliliği görmesine olanak vermesi dikkat çekicidir. Sözlü tarih yöntemi, yakından uzağa ilkesinin ilköğretim ve lise düzeyinde gerçekleştirilebileceği bir çalışma alanıdır. Aynı zamanda akademik anlamda bir akademisyenin de yakından uzağa ilkesi bağlamında ele alabileceği bir çalışmadır. Tüm eğitim basamaklarında öğretim yöntemi olarak yer alabilen ve öğrencilerin geçmiş ile günümüzü karşılaştırabilecekleri konuları içeren bir öğretim yöntemidir (Kabapınar, 2007, s. 152).

“Sözlü tarih çalışmasıyla öğrenci geçmişte yaşamış insanların günlük yaşantılarıyla ilgili bilgi sahibi olur, bunu, kendi yaşam koşullarıyla karşılaştırarak değişim ve sürekliliği algılar” (Safran ve Ata, 1998, s. 5). *“Sözlü tarihin kullanılması, öğrenciyi tarih dersi kitabının içerisinden çıkartıp, tarihe bambaşka bir yerlerden yaklaşmasını sağlar. Bunun yanında kimsenin bilmediği ya da kimsenin aklına gelmeyen bir konu saptayıp, yepyeni bir dünya keşfetmesini mümkün kılar”* (Sarı, 2007, s. 110).

Öğrenciler tarih derslerinde çoğunlukla bir araştırma raporu aracılığıyla tarih yapma sürecine katılırlar. Ancak bu etkinlikler, öğrencilerin ilgisini ihmal ettiği için sıkıcı olabilmektedir. Bu durumda öğrenciler, kendi çabalarının gereksiz tekrar olduğunu ve tarihçiler tarafından zaten çalışılmış dokümanlar üzerine çalıştıklarını ve orijinal bir doküman ortaya koymayacaklarını düşünebilirler. Bu noktada sözlü tarih görüşmesinin bir avantajı, dokümanlarının ve bilgilerinin yeni ve en azından önceden herhangi bir tarihçinin değerlendirmedeği bir anlam barındırmasıdır. Yani sözlü tarih yöntemiyle derslere olan ilgileri daha kolay çekilebilir. Çünkü iyi bir görüşme yürütmek, diğer araştırma türleri gibi zihinsel ve yaratıcı bir çabadır. Bir araştırma sırasında araştırmayı yapan kişi tarihçi gibi davranır. Ayrıca aktif bir tarihçi olarak

titizlikle ve yaratıcılıkla veriler üzerine düşünebilir. Sonunda kendi düşüncesine göre en iyisini ortaya çıkarmak için kendi metnini oluşturabilir (Hoopes, 1984 ; Akt: Dere, 2017, s. 55). Öğrencilerde merak ve ilgi uyandıdığı takdirde tarih eğitiminin amaçları daha kolay biçimde gerçekleşebilir. Öğrencilerin tarihe yönelik ilgi ve meraklarının artması ise derslerde aktif olmaları ve tarihle kendileri arasında bir bağ kurmalarıyla gerçekleşir. Bu hususta sözlü tarihin tarih eğitimi açısından birçok faydası bulunmaktadır. Sözlü tarih öğretmen ve öğrenci arasında tek yönlü bilgi akışını yıkar ve öğrenciyi eğitim sürecinde aktif rol almasına imkân verir. Sözlü tarih sınıfta karşılıklı işbirlikçi bir öğrenme ortamı yaratır, eleştirel analizi teşvik eder, gruplar arası ilişkilerle ilgili anlayışı geliştirir(Hudson ve Santora, 2003 ; Akt: Avcı Akçalı ve Aslan, 2012, s. 678). Sözlü tarih çalışması öğrencilere eğlenceli bir öğrenme ortamı sunar. Çünkü öğrencilere uygulama şansı verir ve öğrenciler birer tarihçi gibi sorumluluk almalarına imkân verir. Bir anlamda öğrenciler tarih yapma olanağını elde ederler. Sözlü tarih sayesinde; tarihi yapan ve onun parçası olanlarla yani geçmişle insani bir bağ kurmalarını sağlar (Whitman, 2000 ; Akt: Avcı Akçalı ve Aslan, 2012, s. 678).

Eğitim kurumlarında tarih derslerinde bu alana dayalı olarak yapılacak öğretim etkinliklerinin faydalarını Demircioğlu (2005) 'den faydalanarak şu şekilde sıralayabiliriz;

- Öğrencilerin, araştırma becerileri geliştirilebilir.
- Soru sorma becerileri geliştirilebilir.
- Kronoloji anlayışının gelişmesine katkı sağlanabilir.
- Yaparak ve yaşayarak öğrenme imkânı bulurlar.
- Sosyal ve kişilik becerileri gelişir.
- Ortak çalışabilme becerileri gelişir.
- Tarih öğretiminde önemli yeri olan süreklilik ve değişim gibi kavramların öğrenilmesine yardımcı olunur.
- Okuma hızı düşük olan öğrencilerin, daha rahat öğrenmelerine yardımcı olunabilir.
- Konsantrasyonu düşük olan öğrencilerin, konsantrasyonunu artırır.
- Mukayese edebilme becerilerini geliştirir.

- Mülakat sorusu hazırlama, verileri elde etme, analiz ve yorum yapma becerilerini geliştirir.
- Yaşı küçük olan öğrencilerin tarih bilincinin gelişmesine yardım eder.
- Okul ile yaşam arasında köprü vazifesi görür.
- İyi bilinen olaylara yeni yorumlar getirebilir.
- Dokümanlara dayalı, araştırmalar sonucu elde edilemeyen bilgiler elde edilebilir.
- Toplumun alt kesimine ait insanların sesleri duyurabilir.
- Gözlem becerisi gelişebilir.
- Eleştirel düşünebilme becerileri gelişebilir.
- Organizasyon becerileri gelişebilir.
- Yeni bakış açıları kazanabilirler (Demircioğlu, 2005).

Bahsi geçen becerilerin kazandırılması, öğretmenlerin uygun etkinlikleri yapmasıyla gerçekleşebilir. Etkinliklerin öğrenci yetenek ve ilgilerine göre planlanması öğrenciyi aktif kılma ve bilginin yapılması konusunda oldukça önemlidir. Sözlü tarih yöntemi de öğrenciyi aktif hale getirme ve bilgiyi kendi yetenek ve ilgilerine göre yapılandırmalarında önemli rol oynamaktadır (Demircioğlu, 2005). Bu prensiplere uygun bir öğrenme ortamı oluşturabilmek için, öğrenene kendi öğrenme stratejilerini belirleme ve kendi teknolojisini üretme fırsatı verilmelidir. Öğrencilere ön bilgilerini sınama, yanlışlarını düzeltme ve hatta yerine, yenilerini koyma fırsatı verecek zengin öğrenme yaşantıları sunulmalıdır (Meb, 2005). Yukarıda sayılan beceri ve yetkinliklerin, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi aracılığıyla kazandırılmak istenen becerilerin büyük bir kısmını kazandırıldığı görülmektedir.

İlk, orta ve yükseköğretimde düzeyinde kullanılacak olan sözlü tarih yöntemine dayalı öğretim etkinlikleri süreci dört basamağa ayrılmaktadır;

1. Hazırlık aşaması: Birinci / İkinci el kaynakların incelenmesi, görüşme yapılacak kişinin / kişilerin belirlenmesi, görüşme sorularının belirlenmesi.
2. Uygulama aşaması: Belirlenen soruların sorulması ve yanıtların kaydedilmesi (teyp, kamera, not alma gibi), kaydedilen verilerin çözümlenmesi.

3. Rapor edilme aşaması: Verilerin düzenlenmesi, birinci / ikinci el kaynaklarla karşılaştırılması / desteklenmesi, raporun yazılması.
4. Sınıfta sunum aşaması: Hazırlanan çalışmanın öğrencilere sınıfta sunulması ve gerekli düzeltmelerin yapıldığı aşamadır. Ayrıca öğretmenlere, velilere ve tüm tarih meraklılarına bir sergi aracılığıyla sunum yapılabilir (Kabapınar, 2007).

Safran ve Ata (1998, s. 5) ‘ ya göre sözlü tarih etkinliğinin kullanma hazırlıklarını şöyle sıralamaktadırlar:

- Konunun seçilmesi
- Görüşme yapılacak kişilerin belirlenmesi
- Soruların hazırlanması
- Görüşmenin düzenlenmesi
- Görüşmeden elde edilen bilgilerin düzenlenmesi
- Etkinliğin toparlanması

Sözlü tarih sürecinin yoğunluğu nedeniyle öğretmenlerin konuları 2-3 kişiden oluşan gruplara vermeleri, niteliğin artması ve sosyalleşmenin hızlanması noktasında da önemlidir. Bu çerçevede de sözlü tarihin önemli bir başka yönü çıkmaktadır ki daha önce de değinildiği gibi sözlü tarih yöntemi rekabete dayanan bir çalışma olmaktan öte, grup dayanışmasını geliştirmesi ve pekiştirmesidir. Gruplar bir arada araştırma yapmanın ve başarmanın tadına varma olanağına sahip olacaklardır (İncegöl, 2010, s. 13). “*Nitekim 2004 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda da sözlü tarih etkinliğinin kazandırdığı beceriler arasında dinleme, gözlem, soru sorma, bilgiyi düzenleme, olguyu düşünceden ayırma, bilgi yığını içerisinde ilgili bilgiyi bulma, kendilerinden önceki kuşakları daha iyi anlama ve takdir etme ile değişim ve sürekliliği algılama sayılmıştır*” (Meb, 2005). Öğrencilerin sözlü tarih çalışmalarını bitirmelerinin ardından, sınıfta arkadaşlarına sunum yapmaları önemlidir. Böyle bir çalışmanın ardından öğretmenler, öğrencileri yukarıda süreçleri verilen aşamaları göz önünde bulundurarak hazırlayacakları sözlü tarih çalışması değerlendirme formu, öz

değerlendirme formu ve/veya akran değerlendirme formları ile değerlendirebilirler (Kabapınar, 2007).

Sözlü tarih yönteminin işlenişi ve faydaları incelendiğinde öğrencilerin tarih derslerinde aktif hale geldiği, bilgiyi ezberlemediği, aksine sorguladığı, kendisini ve yaşadığı toplumu fark ettiği, zaman ve mekânı fak edip ayırt etmeyi öğrendiği, bir sosyal bilimci gibi problem çözme basamaklarını takip ederek sorgulayıcı düşünme biçimi ile “küçük birer sosyal bilimci”, tarihi konuları ele alışı, inceleyişi kanıtlar toplayarak yorumlarda bulunma çabaları ile “küçük birer tarihçi” olma duygusunu yaşayabildikleri görülmektedir (İncegöl, 2010, s. 13).

Yukarıda da bahsedildiği gibi sözlü tarihin eğitim alanında sağlayacağı faydalar azımsanamayacak boyuttadır. Ancak derslerde kullanımı konusunda ders içeriği, ders saatleri, öğretmen niteliği gibi koşullarında göz önüne alınması gerekir. Tarih yazıcılığı ve öğretiminde önemli avantajlar sağlayan sözlü tarih yöntemi özellikle yazılı kaynakların az olduğu veya aydınlatmakta yetersiz kaldığı yakın tarihe yönelik araştırmalarda kullanılan bir yöntem olarak geliştirilmiştir. Ancak Türkiye’deki tarih öğretim programlarının yakın dönemi içeren konuları oldukça sınırlıdır. Dolayısıyla sözlü tarihin kullanım alanı da daralmaktadır (Avcı Akçalı ve Aslan, 2012, s. 678).

Yenilen öğretim programları ile eskiye nazaran daha öğrenci merkezli bir yaklaşım hedeflenmektedir. Bu nedenle sözlü tarih uygulamaları daha açık bir görünüm sergilemektedir. Ancak programların hedeflediği yaklaşımın uygulamaya geçirilmesi için gerekli düzenlemeler gerçekleşmemiştir. Bu açıdan en önemli nokta öğretmenlerin sınıftaki hareket alanının genişletilmesi bir başka deyişle öğretmen özerkliğinin geliştirilmesi ve öğretim içeriğinin düzenlenmesidir (Öztürk, 2009, s. 1). Ülkemizde eğitim amaçlı sözlü tarihe tarih eğitimcilerinin yazdığı makalelerde rastlanmaktadır. Fakat pek fazla uygulama olanağı bulduğu görülmemektedir. Bunun nedeni fazla öğrenci ve kısıtlı kaynaklardan dolayı Talim Terbiye Kurulunca önerilmekle yetinilip, öğretmenlerin iyi niyetine bırakılmasıdır (Sarı, 2007, s. 130).

Sözlü tarihi de içine alan okul dışı tarih öğretiminin, öğrenmeye kazandırdığı bilgi ve beceriler göz önüne alındığında, değeri anlaşılmaktadır. Sözlü tarih etkinlikleri öğrenciye dinleme, soru sorma, gözlem, bilgiyi düzenleme, olguyu düşünceden ayırma

ve ilgisiz bilgi arasından ilgili bilgiyi bulma gibi beceriler kazandırmasından dolayı tarih öğretiminde kaynak kişilerle görüşme öğretmenlerin iyi niyetine bırakılmaksızın tarih programlarında zorunlu tutulmalıdır (Safran ve Ata, 1998, s. 3).

“Sözlü tarih yöntemi, öğretmenlerimiz tarafından pek fazla kullanılma imkânı bulamamıştır. Bunun başlıca sebebi, yakın tarihimizin ders programlarında yer bulamamış olmasıdır” (Sarı, 2007, s. 132). *“Sözlü tarihin öğretim açısından sunduğu fırsatlar göz önünde tutulmalı ve yaygın biçimde kullanımını engelleyen unsurlar ortadan kaldırılmalıdır”* (Avcı Akçalı ve Aslan, 2012, s. 678). *“Gelecekte yapılacak olan yeni ve yakın geçmişi içine alacak olan programların sonucunda, akademik tarihçilikte yerini almış olan sözlü tarih, tarih eğitiminde de daha kapsamlı bir şekilde uygulanabilecektir”* (Sarı, 2007, s. 132).

2.2.3. 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programında Bir Yöntem Olarak Sözlü Tarih’in Varlığı / Yokluğu

8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programında öğrencilerin kazandırılması amaçlanan beceriler göz önünde alındığında sözlü tarih çalışmasının önemi anlaşılmaktadır. Öğrenciler birinci elden kaynaklara ulaştıklarında daha iyi öğrenebilecekleri, bilgiyi daha kolay yapılandırabilecekleri dahası öğrenmeyi öğrenebilecekleri düşünülmektedir. Böylece öğrencilerin küçük bir bilim adamı olarak merak etmeleri ve araştırmacı kimliğine bürünmeleri mümkün olabilecektir (Sayımlı, 2017, s. 28).

Sözlü tarih yönteminin kullanılmasının önerildiği öğrenme alanlar, üniteler ve konular incelendiğinde 1,2,3. sınıf Hayat Bilgisi Ders Programında doğrudan sözlü tarih yöntemi kullanılmamış fakat sözlü tarih yöntemine temel oluşturacak çeşitli etkinliklere yer verildiği görülür (Kaya, 2013, s. 44). Örneğin 1. sınıf Hayat Bilgisi dersinde yer alan “Benim Eşsiz Yuvam” teması içerisindeki “Bizim Değerlerimiz” adlı konu ile öğrenciye ailesinde ve akrabalarında ne kadar önem verildiğini gözlemlenmesi hedeflenirken bunu gerçekleştirmede öğrencilerden bu değerleri öğrenmeleri için ailesindeki en az üç kişi ile görüşmesi istenmektedir (Meb, 2010, s. 179-181). Programın geneline bakıldığında sözlü tarih yöntemi tam anlamıyla ilk

olarak 4. sınıfta yerini almıştır. Sözlü tarih yöntemi açısından 1,2 ve 3. sınıflar hazırlık aşaması gibi değerlendirilebilir. Öğrenci Sosyal Bilgiler Öğretim Programı aracılığıyla 4. sınıfta sözlü tarih yöntemi ile tanışmıştır. 4. sınıftan itibaren mevcut programda yer alan sözlü tarih yöntemini 5,6,7. sınıflarda da çeşitli öğrenme alanları, konu ve kazanımlarda da karşımıza çıkmaktadır (Kaya, 2013, s. 45-48).

Tablo 3.

İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda Sözlü Tarih Kazanım Örnekleri (Meb, 2005; Meb, 2017; Sayımlı, 2017, s. 28).

Program	K. Kodu	Kazanımlar
2005	2.1.	“Sözlü tarih yöntemi kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur.”
2005	2.2.	“Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder.”
2005	2.3.	“Tarihte Türklerin yaygın olarak oynadığı oyunlardan günümüzde de devam edenlere örnek verir.”
2005	2.4.	“Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.”
2017	SB.4.2.1.	“Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere dayanarak ailesinin geçmişine dair soyağacı oluşturur.”
2017	SB.4.2.2.	“Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.”
2017	SB.4.2.3.	“Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.”

Tablo 3 incelendiğinde 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Programlarında sözlü tarih çalışmalarına uygun kazanımların yer aldığı görülmektedir. Örneğin SB.4.2.2.kazanımının açıklamasında (Meb, 2017b) ; “*yakın çevresinde yer alan bir müze, cami, türbe, köprü, medrese, kervansaray gibi tarihî bir mekân gezisi ya da sözlü tarih veya yerel tarih çalışmaları yapılır*” ifadesine yer verilerek sözlü tarih çalışmalarına vurgu yapılmaktadır. Ayrıca, SB.4.2.3. kazanımında öğrencilerin sözlü tarih çalışması aracılığıyla geleneksel oyunları tanımaları, kendi dönemlerindeki

oyunlar ile karşılaştırarak değişim ve sürekliliği algılayabilmeleri önemsenmiştir (Sayımlı, 2017, s. 29).

1998 yılı 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük Öğretim Programı'nda konular "*Birinci Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı Öncesi Osmanlı İmparatorluğu'nun Durumu, Mustafa Kemal'in Hayatı, Kurtuluş Savaşı, Türk İnkılabı, Türk Ordusu ve Milli Savunma, Türkiye Cumhuriyeti'nin Dış Siyaseti, Atatürkçülük, Atatürk'ün Ölümü ve Atatürk'ten Sonraki Dönem, İkinci Dünya Savaşı*" üniteleri kapsamında ele alınmıştır. 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerindeki genel amaçlara bakıldığında, öğrenciden bilgiyi sorgulamadan ezberlemeleri istenmiştir. Genel amaçlarda her ne kadar öğrenciyi pasif bırakan öğretmen merkezli yöntemler yerine çeşitli öğretim yöntemleri kullanılmalı şeklinde ifadeler yer verilmişse de konular, konuların içerikleri ve etkinliklerin yetersizlikleri, öğrenciyi sürece dâhil etmeyen "vatandaşlık aktarımı" yaklaşımı benimsenmiştir (İncegöl, 2010, s. 23).

2004 yılı 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretim Programı'nda konular "*Bir Kahraman Doğuyor, Millî Uyanış: Yurdumuzun İşgaline Tepkiler, Ya İstiklâl, Ya Ölüm! , Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar Atatürkçülük, Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve Atatürk'ün Ölümü, Atatürk'ten Sonra Türkiye: İkinci Dünya Savaşı Ve Sonrası*" ünitelerinde ele alınmıştır. Üniteler ile amaçlanan öğrencilere bulunduğu yerin "yerel tarihi ile ilgili araştırma ödevleri verilerek öğrencilerin yerel tarihi, ulusal tarih ile ilişkilendirerek, millî bilinç ve tarih duyarlılığı oluşturmaya çalışması" (Meb, 2005) olmuştur.

Öğrencilerin, 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde geçen tarih metodolojisine özgü kavramları (kanıt, sebep-sonuç, süreklilik-değişim, benzerlik farklılık gibi), zaman ve mekâna özgü tarih kavramlarını (Kurtuluş Savaşı, Tekâlif-i Milliye, Kuvâ-yı Milliye gibi) ve diğer gündelik kavramları (cumhuriyet, demokrasi, Türk milleti, Türkiye, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, meclis, TBMM, insan hakları gibi) öğrenmelerine dikkat edilmiş. Oluşturmacı sınıfın gerçek anlamda demokrasinin yaşandığı bir ortam olduğu unutulmamaya çalışılmış, farklı kaynakları kullanarak olay ve olguları araştırmaları için uygun bir ortam sağlaması ön görülmüştür. Öğrencilerin bireysel ya da grup olarak birinci ve ikinci elden kaynaklar üzerinde "bir sosyal bilimci

gibi" çalışmaları, bu yolla onların, kendi anlayışlarını sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturmalarına yardımcı olunması hedeflenmiştir (Meb, 2005).

2011 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretim Programı'nda sözlü tarih çalışmasına performans görevi olarak yer verildiği görülmektedir. “*Atatürk'ten Sonra Türkiye: İkinci Dünya Savaşı ve Sonrası*” adlı üniteye Kıbrıs Barış Harekâtı ve Kore Savaşı sırasında Türk Silahlı Kuvvetleri'nin dünya barışına katkıları ile ilgili büyüklerden bilgi toplanması amacıyla sözlü tarih çalışması yapılması istenmektedir (Meb, 2010).

2017 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretim Programı'nda öğretim programında temel beceriler kısmında “Tarihsel Sorgulamaya Dayalı Araştırma (Kanıt Temelli Öğrenme) Becerisi” tanımını ve öğrencilere nasıl kazandırılması gerektiği açıklanırken sözlü tarih metodunun kullanılması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Tarihsel sorgulama, konu hakkındaki kanıtların yeterince zengin olduğu, olayda yer alan insanların konuşulduğu, olayla ilişkisi olan farklı bakış açıları ve farklı geçmişlere sahip insanların inanış ve fikirlerini yansıttığı ölçüde iyi bir sorgulama türüdür. Tarihsel sorgulamaya bir problemin tanımlanmasıyla başlanmalıdır. Metinde sunulan tarihsel anlatının kritik noktalarında sorgulama yapmak gerekmektedir. Bunun için geçmişe ait kanıtlar yardımıyla yani tarihsel dokümanlarla, tanıkların anlatımlarıyla, mektuplarla, günlüklerle, buluntularla, fotoğraflarla çalışılmalı; tarihi mekânlara geziler düzenlenmeli ve sözlü tarih çalışmaları yapılmalıdır. Kanıt temelli öğrenme sürecinde öğrenciler; bu malzemeleri hem gerçeklik ve güvenilirlikleri açısından hem de sundukları bilgiler açısından sorgulamayı, aralarındaki benzerlikleri ve farklılıkları tespit etmeyi ve elde ettikleri bilgilerden yola çıkarak kendi tarihsel metin ya da anlatılarını oluşturmayı öğrenebilirler (Meb, 2017a, s. 6-7).

2017 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretmen kılavuz kitabında da İlköğretim düzeyinde T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler kısmında sözlü tarih metoduna yer verilerek uygulama öncesinde ve sonrasında yapılması gerekenler hakkında uyarılarda bulunulmuştur.

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde ilgili dönemlerde -başta gaziler olmak üzere- yaşamış herkes kaynak kişidir. Yine alanında uzman, araştırmacı ve bilim adamları da kaynak kişi durumundadır. Gazilerin çocukları, torunları veya gazinin yaşadıklarını anlatma yeterliliğine sahip kişiler birer kaynak kişidir. Kaynak kişilere yönelik sözlü tarih çalışması yapılabilir. Bunun için; çalışma öncesi, öğrencilerle ön çalışma yapılmalıdır. Çalışma sonrası, öğrencilerin ne öğrendiği, anlatılanlara dair ne düşündüğü ve ne hissettiği sorularak cevaplar sözlü ve yazılı olarak alınabilir ya da öğrendiklerine dair bir metin veya şiir yazmaları, resim yapmaları vb. istenebilir. Çalışma, bireysel veya grup etkinliği olarak planlanabilir (Meb, 2017c, s. 32).

Öğretmen, olayları ve olguları aktarmak ya da ders kitabını ezberletmek yerine aktif öğrenmeye yönelik etkinlikler uygulamalıdır. Öğretmen, bilgi verici bir rol üstlenmek yerine, öğrencilerin tarihi olaylarla ilgili bağlantı kurmalarına yardımcı olmalıdır. Öğretmen, farklı kaynakları kullanarak olay ve olguları araştırmaları için uygun bir ortam sağlanmalıdır. Öğrencilerin bireysel ya da grup olarak birinci ve ikinci elden kaynaklar üzerinde “bir sosyal bilimci gibi” çalışmaları sağlanmalıdır. Bu yolla onların kendi anlayışlarını sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturmalarına yardımcı olmalıdır (Meb, 2017c).

2.3. SÖZLÜ TARİH YÖNTEMİNİN SINIRLILIKLARI

Son dönemlerde sözlü tarih çalışmalarındaki artış ile birlikte, sözlü tarih yönteminin güvenilirliği bakımından tartışmaları da yanında getirmiştir. Bu tartışmalar, ağırlıklı olarak dokümanlara dayalı çalışan tarihçiler tarafından yapılmıştır. (Roper, 1996; Akt: Demircioğlu, 2005). Sözlü tarih yoluyla elde edilen eleştirilerin bir kısmı aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Bireysel olarak insanların geçmişlerine ait çalışmalar çok dar bir alanda yoğunlaşmaktadır.
- Bireylerin geçmişlerine ait bilgilere sosyal, ekonomik ve demografik değişimlerin analizinde rahatça kullanılamayacağı,
- İnsanların geçmişe ait hatıralarını anlatırken yanılacakları ve yanlış bilgiler verebilecekleri. Sözlü tarihe dayalı çalışmaların kişisel görüşleri içerdiği (Roper, 1996; Akt: Demircioğlu, 2005).

Sözlü tarih metodu neticesinde ulaşılan verilere yönelik eleştiriler karşısında, bu alanda çalışma yapan bilim adamları görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir. Sözlü tarihçilere göre, sözlü verilerde bulunan sınırlılıklar dokümanlarda da bulunabilir. Onlara göre sözlü tarih yoluyla elde edilen veriler, doküman yoluyla elde edilenlerden ne çok doğru ne de çok yanlıştır (Roper, 1996; Akt: Demircioğlu, 2005). “*Buna ilaveten, gazeteler, hatırlar, dergiler ve mahkeme kayıtları önce gözlenen ve sonra hafızaya dayalı olarak oluşturulan unsurlardır. Hatırlama üzerine yapılan çalışmaların, unutkanlığın kısa sürede olduğu ve uzun süre bellekte kalan bilgilerin daha tutarlı saklanabileceğini göstermektedir Sözlü tarihçiler, insanların hatıralarına dayalı bilgilerin güvenilirliğini kontrol etmenin değişik yolları olduğunu ifade etmişlerdir. Öncelikli olarak sözlü tarih çalışmasına dâhil olan insanların mülakatlarda verdikleri bilgilerin diğer kaynaklardan kontrol edilebileceğini savunmuşlardır. Buna ilaveten, mülakatlarda aynı konuyla ilgili farklı örneklem gruplarının kullanılmasının, bu tür çalışmalardan elde edilen bulguların güvenilirliğini arttıracığı vurgulanmıştır*” (Demircioğlu, 2005, s. 311).

2.4. SÖZLÜ TARİH METODUNU KULLANIRKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Bir öğretim yöntemi olarak sözlü tarih etkinliklerini uygun ve doğru bir şekilde yapılabilmesi için iyi bir planlamaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, öğretmenler sözlü tarih metoduna dair etkinlikleri planlarken dikkat etmeleri gereken hususlar şöyle sıralanabilir:

- Dersin hedef ve davranışlarının ışığı altında işlenecek konuya uygun bir sözlü tarih çalışma alanı belirlenir.
- Sözlü tarih çalışmasıyla öğrencilere kazandırılacak olan nitelik ve beceriler açıkça ortaya konur.
- Sözlü tarih öğretim etkinliklerinin sınıf dışında yapılması halinde, çalışmanın yapılacağı kişiler belirlenir.
- Öğrencilere sözlü tarih esnasında kullanacakları mülakat etkinliği hakkında bilgi verilir. Bu çerçevede, mülakat sorulan nasıl hazırlanır, nasıl sorulur,

mülakat esnasında nelere dikkat edilir, elde edilen veriler nasıl yorumlanır ve sözlü tarih etkinliği sonucu bir raporun nasıl hazırlanacağı öğrencilere öğretilir.

- Çalışmanın nasıl yürütüleceğine yönelik öğrencilerin bilgilendirilmelerinin ardından öğrenci grupları belirlenir.
- Sınıf dışında yapılacak çalışmalarda aileler ve milli eğitimden gerekli izinler alınır.
- Sözlü tarihe dayalı çalışma sonucunda davranış değişikliklerinin meydana gelip gelmediğini görmek amacıyla, ne tür ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının uygulanacağına karar verilir.
- Sözlü tarih çalışmasından elde edilen sonuç ve deneyimlerin sınıfta nasıl paylaşılacağı planlanır (Demircioğlu, 2005).

2.5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ülkemizde ve dünyada sözlü tarih çalışmalarının giderek arttığı ve daha çok sosyal bilimler alanında kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu alanda yapılan bazı araştırmalar şunlardır;

Klages'in (1999) araştırmasında sözlü tarih yöntemi kullanmıştır. Söz konusu çalışmayı 12. sınıf ekonomi öğrencileriyle sözlü tarih görüşmeleri yapmıştır. Araştırma, derslerinde birinci elden kaynakları kullandıkları zaman öğrencilerin tarihsel düşünceleri nasıl oluşturduklarını anlamak için gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 1930'lerde Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkan Büyük Depresyon'un arka plan çalışmasıyla ilgilenmiştir (İncegül, 2010).

Paul Thompson, "*Geçmişin Sesi*" adlı çalışmasında klasik yazımının dışında bir yöntem olarak sözlü tarihi her türden araştırmacı için ele almış ve sözlü tarihin kendi geçmişini incelemiş ve değerlendirmiştir (Thompson, 1999).

Evens, "*Teacher Preparation in Oral History for Anti-Racism Education*", adlı çalışmasında Illinois'deki özel kolejlerde, devlet okullarında ve üniversitelerde bulunan öğretmen yetiştirme programlarındaki öğretmen adaylarına ders veren yedi üye ile görüşme yapmıştır. Fakülte üyeleriyle yapılan araştırmada, Amerika'da

ırkçılıkla mücadele alanında öğretmen adaylarını geliştirmek için sözlü tarihi nasıl kullandıkları incelenmiştir (İncegöl, 2010).

Lynne'in "*Creating, Negotiating and Experiencing A September 11th Oral History Project: Action Research with Middle School Students From Chinatown*" adlı çalışmasında, 11 Eylül saldırısının Manhattan'a bağlı Chinatown mahallesinde yaşayan insanlar üzerindeki etkilerini 10 ortaokul öğrencisiyle yapılan sözlü tarih projesi ile araştırmıştır. Bu çalışmada çocukların 11 Eylül saldırısına ders müfredatı ve kulaktan dolma bilgiler dışında bakmaları sağlanmıştır (İncegöl, 2010)

Stephen Caunce, "*Sözlü Tarih Ve Yerel Tarihçi*" adlı kitabında sözlü tarihe ve geleneksel tarihsel yöntemlerle kıyaslanmasına değinmiş, sözlü tarih ve yerel tarihe başlayanlar için kaynak niteliğinde bir çalışma sunmuştur (Caunce, 2008).

Sarı'nın yapmış olduğu "*Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Ünitelerinde Bir Yöntem Olarak Sözlü Tarih*" (2002) adlı yüksek lisans tez çalışmasıyla sözlü tarih yöntemine dayalı tarih öğretimi ile tarih derslerinin daha ilginç ve zihinlerde daha kalıcı olabileceğini öne sürmüştür (Sarı, 2002).

Sarı'ya ait bir başka çalışmada "*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Etkinliklerinin Öğrenci Başarı, Beceri ve Tutumlarına Etkisi*" adlı doktora tezidir. Sarı, tezinde 7. Sınıf "*Yurdumuzun Komşuları*" ünitesi "*Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti*" konusu sözlü tarih yöntemi ile işlenmiştir. Konunun işlenişinde Kıbrıs gazisinden yararlanılmıştır. Yapılan bu çalışma sonucu, öğrencilerin başarısının arttığı, bilgiyi düzenleme, olguyu düşünceden ayırma, ilgisiz bilgi arasından ilgiliyi bulma, tarihsel empati kurma ve değişim ve sürekliliği algılama becerilerini geliştirdiğini ileri sürülmektedir (Sarı, 2007).

Kumru, "*Tarih Öğretimi Açısından Sözlü Tarih Yazımı: Karaca Ahmet Dergâhı Örneği*" adlı yüksek lisans tezinde tarih öğretimi açısından sözlü tarih yazımının Karaca Ahmet Dergâhı örneği üzerinden yürütüldüğü nitel bir çalışma yapmış ve kurumun tarihi sözlü tarih çalışmasıyla araştırılmıştır. Sosyal, kültürel ve politik gelişimlerin toplumsal hayatta meydana getirdiği kimlik, öznellik ve aidiyet

duygularının ortaya çıkmasındaki etkisini sözlü tarih açısından değerlendirmiştir (Kumru, 2009).

İncegöl'ün yapmış olduğu “*Sosyal Bilgiler Dersinde Örnek Bir Sözlü Tarih Uygulaması*” adlı yüksek lisans teziyle 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı içinde yer alan “*Geçmişimi Öğreniyorum*” adlı ünite bağlamında oyun ve oyuncağın tarihi sözlü tarih yöntemi kullanılarak araştırılmıştır (İncegöl, 2010).

Özer'in yapmış olduğu “*Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel ve Sözlü Tarih Etkinliklerinin Programlanması*” adlı yüksek lisans tezinde yerel ve sözlü tarih kavramsal boyutlarıyla ele alınmış ve literatür taraması yapılarak yerel tarihin ve sözlü tarihin sosyal bilgiler programındaki yeri ve önemi üzerinde durulmuştur (Özer, 2012).

Arslan yapmış olduğu “*Yerel ve Sözlü Tarih Algısının Ortaöğretim Öğrencileri Üzerindeki Yansımaları (Tunceli Örneği)*” adlı doktora çalışmasında öğrencilerin resmi tarih ile sözlü tarih arasında çelişkiler yaşadıklarını, daha çok aile büyüklerinden edindikleri sözlü tarih anlatılarının öğrencilerce tartışmasız kabul edildiğini savunmaktadır. Ayrıca sözlü kültüre dayalı tarihsel bilgilerin kitaplarda yer almaması öğrencilerin kitaplarını objektif, tarafsız bulmamalarına sebep olduğunu savunmaktadır (Arslan, 2012).

Akçalı ve Aslan, “*Tarih Öğretiminin İyileştirilmesi Yolunda Alternatif Bir Yöntem: Sözlü Tarih*” adlı çalışmalarında sözlü tarihin ne olduğunu tarihsel geçmişini ve günümüzdeki algılanış biçimini değerlendirerek, sözlü tarihin tarihçilik, tarih eğitimi ve toplum açısından faydalarından bahsetmişlerdir. Ayrıca tarihçiler ve eğitimciler sözlü tarih çalışmaları yaparken nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda bir takım önerilerde bulunmuşlardır (Akçalı ve Aslan, 2012).

Kaya, “*Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Bir Öğretim Yöntemi Olarak Sözlü Tarih: Amaç, İçerik, Uygulama*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında; öğrencilerin, teoriden uygulamaya, sözlü tarihe ilişkin yöntemin gerektirdiği tüm süreçleri deneyimlemesini ve tıpkı küçük bir tarihçi gibi saptanan konuda bilgi ve bakış açısı

oluşturmasını amaçlamıştır. Araştırma sonunda öğrenci velileri, sözlü tarih çalışmasını beğendiklerini ve sözlü tarih yönteminin öğrencilere iletişim becerisi başta olmak üzere birçok beceriyi kazandırdığını dile getirmişlerdir (Kaya, 2013).

Güçlü, “*Eğitim Tarihi Araştırmalarında Sözlü Tarih Uygulaması*” adlı araştırmasında; eğitim alanında kullanılan sözlü tarih yönteminin özellikleri ve uygulaması hakkında bilgi vermiş, uygulama sürecinde karşılaşılabilecek sorunları belirtmiştir. Bu yöntemin başarılı sonuçlar vermesi için uygulama öncesinde, uygulama aşamasında ve uygulama sonrasında nelerin yapılması gerektiğini ifade etmiştir (Güçlü, 2013).

Küpüç, “*Sözlü Tarih Kavramı ve Sözlü Tarihin Tarih Öğretimindeki Rolü*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında; sözlü tarih kavramını detaylı bir şekilde irdeleyerek, Türkiye’deki sözlü tarih çalışmaları hakkında bilgi vermiştir. Bu çalışma ile birlikte sözlü tarihin, tarih öğretimindeki rolü saptanmış, eğitim tarihi açısından sözlü tarihin yeri ve önemi değerlendirilmiştir. Ayrıca sözlü tarihin amaçları, kaynakları, faydaları, sınırlılıkları, çalışma esnasında dikkat edilecek noktaları ve sözlü tarih çalışmasının yöntemi ile ilgili de bilgilendirme yapılmıştır (Küpüç, 2014).

Beldağ ve Balcı, “*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Yönteminin Kullanımı: Nitel Bir Çalışma*” adlı çalışmalarında; sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin sözlü tarih metodu hakkındaki görüşlerini inceleyerek, nitel bir çalışma yapmışlardır. Analiz sonucunda öğretmenlerin sözlü tarih yöntemi hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları tespit edilmiş ve sözlü tarih yönteminin uygulanmasının öğrenciye bilgi, değer ve beceri kazandırmada faydalı olacağını savunmuşlardır (Beldağ ve Balcı, 2017).

Sayımlı, “*İlkokul Öğrencilerinin Sözlü Tarihe Yönelik Tutumları*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında; ilkokul öğrencilerine yönelik geçerli ve güvenilir bir sözlü tarih tutum ölçeği geliştirilmesi amaçlanmış ve ilkokul öğrencilerinin sözlü tarihe yönelik tutumları incelenmiştir (Sayımlı, 2017).

Kandemir, “*Tarih Öğretiminde Sözlü Tarihin Yeri Ve Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri*” adlı yüksek lisans tezinde; ortaöğretim tarih öğretmenlerinin tarih

öğretiminde sözlü tarihin yeri ve kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini araştırmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, tarih öğretmenlerinin sözlü tarih hakkında mevcut bilgiye sahip oldukları, tarih öğretiminde sözlü tarih çalışmalarına yer verilmesinin faydalı olacağı, tüm öğretmenlerin derslerinde sözlü tarih çalışmalarına yer verdikleri ve bu çalışmalara uygulamada yer verilmesinin tarih öğretimi açısından olumlu sonuçlar doğurabileceğini savunmuştur (Kandemir, 2017).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri kaynakları, veri toplama aracı ve verilerin analizi hakkında açıklamalar yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni uygulanmıştır. Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır. Olgubilim araştırmalarında veri analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla yapılan içerik analizinde verinin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılması çabası vardır. Sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulur ve sık sık doğrudan alıntılara yer verilir. Bunun yanında ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Nitel araştırma tekniklerinden olgubilim deseni bu araştırmada, 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sözlü tarihin yeri ve kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini genel hatlarıyla tespit etmek ve anlamak amacıyla kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere açık uçlu sorular sorularak nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış mülakat (görüşme) uygulanmıştır.

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın örneklem grubunda İstanbul ili Beykoz ilçesi devlet okullarında görev yapmakta olan, 13 Sosyal Bilgiler öğretmeni yer almıştır. Katılımcıların 8'i erkek, 5'i ise kadındır.

Bu araştırmada katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme tekniklerinden biri olan ‘‘uygun örnekleme tekniği’’ tercih edilmiştir. Uygun örnekleme tekniği; zaman, para ve emek açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir durumlardan seçilmesidir. Öğretmenler belirlendikten sonra İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmıştır. Ardından öğretmenler ziyaret edilerek araştırma hakkında bilgi aktarılmıştır. Araştırma etiği gereği öğretmenlerin kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve öğretmenlere ‘‘Ö1, Ö2’’ gibi kodlar verilmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, tamamen yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme sorularının arasında bir yere yerleştirilebilir. Bu görüşme türü önceden belirlenmiş bir dizi soruların sorulmasını ve özel bazı konulara değinilmesini içermektedir. Bu sorular genellikle her katılımcıya sistematik ve tutarlı bir sırada sorulur, fakat görüşmecilerin bunların dışına çıkma özgürlüğü de vardır (Berg ve Lune, 2015).

Görüşme formu hazırlanması için gerekli literatür taraması yapılmıştır. Konuyu en iyi şekilde ele alacak soruların seçilmesine dikkat edilmiştir. Görüşme formu hazırlandıktan sonra Sosyal Bilgiler Eğitimi ana bilim dalında görev yapan 3 akademisyenden uzman görüşü alınmış ve geri bildirimler çerçevesinde soru sayısı 5’e indirilmiştir. Sonrasında, görüşme formunun anlaşılır olup olmadığı, dil, anlam ve üslup açısından değerlendirmek üzere Türkçe öğretmeninden dönütler alınmıştır. Son aşamada esas uygulamaya dâhil olmayan 2 Sosyal Bilgiler öğretmenine görüşme formunun anlaşıla bilirliliğini test etmek için pilot uygulama yapılmıştır. Bunun sonucunda görüşme formu son halini almıştır. Mülakat esnasında araştırmaya katılan öğretmenlerin mülakat sorularına verdikleri cevaplar ses kaydına alınarak Word dosyasına aktarılmıştır. Daha sonra görüşme yapılan öğretmenlerin verdikleri cevaplara kodlamalar yapılmıştır ve veriler analiz edilmiştir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada öğretmenlere sorulan sözlü tarih metodu hakkındaki görüşleri ve sözlü tarih metodunun kullanımına yönelik mülakat sorularına verilen cevaplar incelenmiştir. Çalışma sonunda mülakat sorularına verilen cevaplar, daha önce konu üzerinde edinilen bilgiler ışığında betimsel olarak yorumlanmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile toplanmış verilerin, önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını kapsayan nitel bir veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı, araştırmaya katılan kişilerin görüşlerini etkili bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Betimsel analiz dört aşamada gerçekleşmektedir. Birinci aşamada araştırmacı araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme ve gözlemlerde yer alan boyutlardan hareket ederek veri analizi için bir çerçeve oluşturur. Böylece verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenmiş olur. Ardından, araştırmacı daha önce oluşturmuş olduğu çerçeveye dayalı olarak verileri okur ve düzenler. Bu süreçte verilerin anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmesi önem taşımaktadır. Bu aşamadan sonra araştırmacı düzenlemiş olduğu verileri tanımlar. Bu sürecin sonunda araştırmacı tanımlamış olduğu bulguları açıklar, ilişkilendirir ve anlamlandırır. Araştırmacı bu aşamada ayrıca yapmış olduğu yorumları daha da güçlendirmek için bulgular arasındaki neden sonuç ilişkilerini açıklar ve ihtiyaç duyulması durumunda farklı olgular arasında karşılaştırma yapar (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Betimsel analizde asıl amaç, görüşme sonunda elde edilmiş bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır. Elde edilen sonuçları desteklemek amacıyla öğretmenlerin görüşlerinden birebir alıntılara yer verilmiştir. Gizlilik esası gereği araştırmaya katılan öğretmenlerin gerçek isimleri kullanılmamış, bunun yerine “Ö1, Ö2” gibi kodlar kullanılmıştır.

Bu araştırmada 13 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla mülakat yapılmıştır. Yapılan mülakatların analizi sırasında veriler, kodlama yoluyla Sosyal Bilgiler Eğitimi ana bilim dalında görev yapmakta olan 3 uzman tarafından kategorilere ayrılmıştır. Veriler sonucunda ilk etapta; birinci sorudan 18, ikinci sorudan 10, üçüncü sorudan 22, dördüncü sorudan 27, beşinci sorudan 11

kod olmak üzere toplamda 88 koda ayrılmıştır. Daha sonra bu kodlar kendi aralarında ilişkilendirilerek kod sayısı 33'e düşürülmüştür. Bu kodlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.

Soru başlıklarına ilişkin kodlar.

Birinci soru başlığına ilişkin kodlar	Yakın çevre, Kalıcı öğrenme, Anı, Merak, Birinci elden kaynaklar, Deneyim, Aktif katılım, Araştırma becerisi
İkinci soru başlığına ilişkin kodlar	Doküman eksikliği, Kaynakların ulaşılabilirliği, Yakın tarih, Müfredat yoğunluğu, Süre yetersizliği
Üçüncü soru başlığına ilişkin kodlar	Somutlaştırma, Milli bilinç, Aktif katılım, Öğrenci merkezci, Aidiyet hissi, İlgi, İşbirlikçi sınıf, Çift yönlü iletişim
Dördüncü soru başlığına ilişkin kodlar	Eğlenerek öğrenme, Farklı bakış açısı, Geçmiş ile bağ kurma, Anlamlı bilgi, Karşılıklı öğrenme, Dikkat çekme, Tarihsel düşünme becerisi, Problem çözme becerisi
Beşinci soru başlığına ilişkin kodlar	Bilginin güvenilirliği, Kaynak yetersizliği, Sınav odaklı müfredat, Ders saati yetersizliği

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara verdikleri cevaplar analiz edilerek elde edilen bulgulara ve bu bulgulardan hareketle yorumlara yer verilmiştir.

4.1. BULGULAR VE YORUM

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin “ Sözlü Tarih Metodu Hakkında Düşünce ve Görüşleriniz Nelerdir? ” Sorusuna verdikleri yanıtlar.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine görüşmede 1. soru olarak “ Sözlü tarih metodu hakkında düşünce ve görüşleriniz nelerdir? ” sorusu yöneltilmiştir. Görüşmeye katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 12 tanesi sözlü tarih metodu hakkında olumlu görüş bildirirken 1 tanesi olumsuz görüş bildirmiştir. Araştırmaya katılan 5 öğretmen birinci elden kaynak kullanımına ve öğrenmenin yakın çevreden yapıldığına değinerek sözlü tarih metodunun; bilginin kalıcılığı ve anlamlandırılması konusunda faydalı olacağını ve dersin daha keyifli geçeceğine vurgu yapmışlardır.

“Sözlü tarih, çocukların birinci elden kaynaklardan, kendi deneyimleri ile bilgi toplayıp daha sonra bu bilgileri düzenleyip sınıfta sunmalarını sağlayan bir metot. Öğrencilerin derse aktif katılımını sağladığından hem öğrencilerin hem bizim daha keyifli bir ders geçirmemizi sağlayabilir.” (Ö1)

“Birinci el kaynak olması ve dönemin şartlarını anlayabilmemiz açısından önemli bir metot. Ayrıca öğrenci kendi araştırmasını yaptığı için bilginin anlamlandırılması ve kalıcı olması açısından da faydalı olacaktır.” (Ö7)

“Sözlü tarih metodu, öğrencinin kendi yakın çevresinden kendisi bilgi toplamasıdır. Bunu yaparken hem araştırma yapıyor olması, hem de bu bilgileri anlamlandırması açısından oldukça faydalı.” (Ö11)

“Öğrencilerin tarihi olayları birinci kaynaktan dinlemeleri öğrenilen bilginin kalıcılığını sağlıyor.” (Ö12)

“Çocuklara yazılı ve resmi tarihin yanında halktan insanların anılarını, tecrübelerini de vermek öğrenmeyi daha eğlenceli ve kalıcı hale getirebilir.” (Ö9)

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2 tanesi de yine birinci elden kaynak kullanımına değinerek öğrenciye sözlü tarih metodu sayesinde milli bilinç ve aidiyet hissi kazandırılabileceğini belirtmiştir.

“Sözlü tarih metodu daha çok yakın tarihi veya tarihe tanıklık edenleri bizzat dinleyerek ya da görerek öğrenilmesiyle oluşan anlayışa diyoruz. Ben bizzat kendi yakın tarihimizi, kurtuluş savaşı yıllarını kendi öz dedemden öğrendim. Kendisi kurtuluş savaşında savaşmış bir askerdi. Kendi dedemden birinci ağızdan dinleyip öğrendiğim için de tarihimize olan aidiyet hissiyatım çok kuvvetli oldu. Eğer dedemden o anıları dinlemeseydim belki bu kadar ilgili ve bilinçli olmazdım. Dolayısıyla o dönemde yaşamış birinci kaynaklardan öğrendiklerimiz oldukça faydalı olacaktır. Özellikle milli bilinç ve aidiyet hissi hususunda faydalı olacaktır.” (Ö5)

“Milli değerlerimizin korunmasında katkısı olur diye düşünüyorum.” (Ö9)

Sözlü tarih metodu hakkında olumlu düşünce ve görüşlere sahip olan ve sözlü tarih metodunun faydalı olduğunu belirten Sosyal Bilgiler öğretmenlerinde Ö. 8, *“Sözlü tarih metodu ile tarih dersleri sıkıcı olmaktan kurtulabilir. Öğrenciler sürece aktif olarak katıldığı için bilgilerin kalıcı olmasına fayda sağlayabilir. Sınıfa kaynak kişi getirilip dersin daha keyifli ve farklı geçmesine imkân verebilir.”* şeklinde görüş bildirmiştir. Ö. 6 ise *“Olumlu buluyorum ve derslerde kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Çocuk bilgiyi çevresinde olan insanların anılarıyla pekiştirdiğinde daha çok anlamlandırabiliyor.”* şeklinde görüş bildirmiştir. Ö. 1 ise *“Sözlü tarih*

metodunun ders anlatımlarında öğrencilerin dikkatini çekmede ve bilginin anlamlandırılmasında faydalı olacağını düşünüyorum.” diyerek sözlü tarih metodu hakkında olumlu görüş bildirmiştir.

Araştırmaya katılan ve sözlü tarih metodu hakkında olumlu görüş bildiren Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden Ö. 3, “ *Sözlü tarih metodunu tarih öğretiminde faydalı buluyorum. Özellikle yakın çevrelerinden öğrenmelerinin sağlıyor. Bunu yaparken de birçok konuda fikir sahibi oluyorlar. Çevrelerinden bilgi toplarken nasıl sorular sorulur, cevaplar nasıl düzenli hale getirilir ve daha sonra nasıl aktarılır. Tüm bunlar hakkında fikir sahibi oluyorlar ve ileride gazetecilik vb. alanlara yoğunlaşmak isteyen öğrencilere de mesleki bir tecrübe olabilir.*” şeklinde görüş bildirerek sözlü tarih metodunun meslek seçiminde de faydalı olabileceğini savunmuştur.

Sözlü tarih metodu hakkında olumsuz görüş bildiren Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden Ö. 13 ise “*Bu metot şuan kullanılabilir bir metot değil. İnkılap tarihi dersi müfredatında yakın tarihimize ait konular yer almıyor. Dolayısıyla mevcut konuları işlerken öğrencinin bilgi alabileceği araştırma yapabileceği bir kaynak yok.*” şeklinde görüş bildirerek mevcut müfredat ile sözlü tarih metodunun kullanılmayacağını savunmuştur.

Bulgulardan anlaşılacağı üzere Sosyal Bilgiler öğretmenleri sözlü tarih metodu ile ilgili temel bilgilere sahiplerdir. 13 öğretmenden 12 tanesi sözlü tarih metodu hakkında olumlu görüş bildirmiştir. Olumsuz görüş bildiren öğretmen ise 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sözlü tarih metodunun kullanımının uygunsuz olduğunu bildirmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Sözlü Tarih Metodunu Kullanıyor Musunuz? Gerekçeleriyle Açıklar Mısınız?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine görüşmede 2. soru olarak “8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanıyor musunuz? Gerekçeleriyle açıklar mısınız?” sorusu yöneltilmiştir. Görüşmeye katılan 13 Sosyal Bilgiler

öğretmeninden 9 tanesi 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullandığını söylerken, 4 öğretmen kullanmadığını söylemiştir. Derslerinde sözlü tarih metodunu kullandığını belirten öğretmenlerden 5 öğretmen de çok sık kullanamadıklarını dile getirmişlerdir.

Sözlü tarih metoduna 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yer veren öğretmenlerin öncelikli nedenleri arasında; öğrencilerin kendi deneyimleri ile öğrenme gerçekleştirmeleri, yakın çevreden öğrenilen bilgilerin kalıcı olduğu, öğrencileri sürece aktif katması, ezberci anlayıştan uzak anlamlı öğrenmelere fırsat vermesi, derse ve konuya karşı ilgiyi arttırması, dersi eğlenceli hale getirmesi gibi nedenler bulunmaktadır.

“Evet kullanıyorum. Mesela, Kore Savaşı, Kıbrıs Barış Harekâtı ve yakın tarihimizdeki konuları anlatırken yararlandım. Öğrenci derse aktif olarak katıldığı için, bilgilerin kalıcılığı konusunda faydalı oluyor ve bu da bilgiyi ezberlemekten öte anlamlı öğrenmelere fırsat tanıyor.” (Ö8)

“Evet kullanıyorum. Benim bizzat duyduğum ya da duyanlardan dinlediğim olayları yeri geldiği zaman anlatıyorum. Bunun yanında konuya göre yakın çevrelerinden bilgiler toplamalarını da istiyorum. Daha sonra topladıkları bilgileri sınıfta sunmalarını ve arkadaşlarıyla paylaşmalarını istiyorum. Tüm bunlar sonucunda çocuk kendi araştırdığı, deneyimlediği konuyu daha iyi öğreniyor. Hele bir de yakın çevresinden öğrendiği zaman çok daha faydalı bir ders oluyor.” (Ö5)

“İmkânlar dâhilinde kullanıyorum. Bir keresinde Kıbrıs çıkartmasına katılmış bir askeri sınıfa çağırmıştım. O derse karşı ilgi ve alaka hiç olmadığı kadar fazla olmuştu ve çok eğlenceli ve öğretici bir ders işlemiştik. Fakat bu her zaman mümkün olmuyor.” (Ö9)

“Kesinlikle kullanıyorum. Öğrencilerin derse karşı ilgilerini arttırıyor ve dersten keyif almalarını sağlıyor.” (Ö11)

8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sözlü tarih metodunu kullandığını fakat sık kullanamadığını dile getiren öğretmenler, bu durumun nedenleri arasında kaynak kişi bulma zorluğu, ders saatlerinin yetersizliği, müfredatın uygunsuzluğu gibi nedenler olduğunu belirtmiştir. Bunlardan Ö. 6, “*Çok fazla kullanmıyoruz. Günümüzde çoğunlukla çekirdek aile var. Yaşlı dede, babaanne kalmamış. Bundan dolayı çocukların gidip konu hakkında bilgi alabileceği bir kaynak kalmadı. Bundan dolayı çok kullanamıyoruz. Ben kendi anılarımı, dedemden duyduklarımı anlatarak derse karşı ilgiyi arttırmaya özen gösteriyorum.*” şeklinde görüş belirtmiştir. Yine benzer bir görüş dile getiren Ö. 1 ise, “*Konulara göre eğer hikâye, anı vb. bir bilgi var ise zaman zaman kullanıyorum.*” biçiminde görüş bildirmiştir. Ö. 7 ise, “*Evet kullanıyorum fakat ders saatlerinin yetersizliği ve müfredatın yoğun olmasından dolayı nadiren kullanıyorum.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sözlü tarih metodunu kullanamamalarını; müfredatın uygunsuzluğu, ders saatlerinin yetersizliği ve sınav odaklı ders anlatma zorunluluğu gibi nedenler olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Sözlü tarih metodunu 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanamayan ve bunun da müfredattan kaynaklı olduğunu dile getiren Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden Ö.13, “*İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi müfredatı sözlü tarih metodunu kullanmak için uygun değil. Konuların ve müfredatın sözlü tarih metodu gibi öğrenciyi aktif kılan, öğrenciyi araştırmaya iten etkinlikleri kullanabilmek için düzenlenmeli.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Ö. 10, “*Çok sık olmamakla beraber özellikle 5. ve 6. sınıflarda kullanabiliyoruz fakat 8. sınıflarda sınav olduğundan ve ders saatlerinin azlığından dolayı kullanamıyoruz.*” şeklinde görüş bildirerek sınav odaklı ders işlendiğinden sözlü tarih metoduna yer veremediğinin dile getirmiştir. Yine sınav odaklı ders işlemek zorunda olduklarından ve ders saatlerinin yetersizliğini dile getiren Ö. 3, “*Sosyal Bilgiler derslerinde kullanabiliyorum, özellikle aile tarihi ve yakın tarihimizle ilgili konularda kullanıyorum. Fakat 8. sınıf İnkılap tarihi derslerinde daha çok sınav odaklı ders işlemek zorundayız. Daha az aktivite daha çok konu. Aksi halde konular yetişmiyor.*” şeklinde görüş belirtmiştir. Ö. 2 ise, “*Ders*

saatlerinin yetersizliğinden ve konuların sözlü tarih metoduna çok uygun olmamasından dolayı kullanamıyorum. İleride yakın tarihimiz müfredata dâhil edilir ve ders saatleri arttırılır ise kullanmak isterim.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Bu bulgulardan hareketle araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sözlü tarih metodunu çok sık olmasa da kullanmaya çalıştığı görülmüştür. Derslerinde sözlü tarih metoduna yeteri kadar yer veremeyen ya da kullanamayan öğretmenlerinde, bu durumun sebepleri olarak müfredatın uygunsuzluğu, ders saatlerinin yetersizliği ve sınav odaklı ders işleme zorunluluğu olduğu söylenebilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Sözlü Tarih Metodunun 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Kullanılmasına Yönelik Görüşleriniz Nelerdir? Gerekçeleriyle Açıklar Mısınız?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine görüşmede 3. soru olarak “Sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir? Gerekçeleriyle açıklar mısınız?” sorusu yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerin tamamı sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşme yapılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri; öğrencilerin sözlü tarih metodu sayesinde birinci elden kaynakları kullanarak derse karşı ilgilerinin arttığını, sürece aktif olarak katıldıkları için bilginin anlamlandırmasında ve kalıcı olmasına katkı sağladığını, eleştirel düşünce ve farklı bir bakış açısı kazandırdığını ve derslerin eğlenceli geçmesine katkı sağladığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri bunlardan dolayı 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sözlü tarih metodunu kullanımını olumlu bulduklarını belirtmişlerdir.

“Sosyal Bilgiler müfredatında daha çok öneri olarak karşımıza çıkıyor fakat İnkılap Tarihi müfredatında da yer almalı ve kesinlikle kullanılmalı. Dersleri sıkıcı olmaktan ve kolay unutulur olmaktan çıkarıyor. Öğrencilerin aktif katılımını sağladığı için de öğrenci merkezli bir ders işlememize olanak veriyor.” (Ö8)

“Sözlü tarih metodu tarih öğretiminde oldukça faydalı olduğunu düşünüyorum. Çocukların derse karşı ilgilerini çekmesi, farklı bir bakış açısı geliştirmeleri açısından, çocukların çevrelerine ve tarih konularına ilgi duymaları açısından oldukça faydalı buluyorum.” (Ö9)

“Kesinlikle kullanılmalı ve bununla ilgili yapılan çalışmalar artırılmalı. Kendi deneyimleri sonucunda öğrenilen bilgiler daha kalıcı ve anlamlı olacaktır. Ve bu sayede tarih dersleri de daha eğlenceli olacaktır.” (Ö6)

“Tarih öğretiminde birinci elden kaynakların kullanıldığı öğrencinin aktif katıldığı metotlar kullanılmalı. Dersin işlenişini renklendireceğini ve zenginleştireceğini düşünüyorum.” (Ö2)

Araştırmaya katılan bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri ise sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanılması gerektiğini belirtirken ders müfredatında ve ders saatlerinde düzenlemeler yapılması gerektiğini savunmuşlardır.

“Kullanılmalı fakat öncelikle müfredat ve konular sözlü tarih metoduna uygun hale getirilmeli. İnkılap Tarihi konularında önceleri yakın tarihimizi ele alan konular vardı fakat müfredattan çıkartıldı.” (Ö3)

“Kesinlikle kullanılmalı ve bu metot müfredata daha çok girmeli. Müfredata yakın tarihimizden konular girer ve ders saatleri de arttırılırsa metodun kullanımı da artacaktır.” (Ö7)

“Sözlü tarih metodunun eğitimde ve tarih öğretiminde yeri olmalı. Gerekli çalışmalar yapıldıktan sonra kullanılabilir hale gelebilir. Fakat hâlihazırdaki müfredat, konular ve ders saatleriyle bu metodu kullanmak mümkün değil diye düşünüyorum.” (Ö13)

Sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılması hakkında olumlu görüş bildiren Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden bazıları da kaynak kişinin objektifliği ve bilginin güvenilirliği konusuna değinerek

öğretmenlerin kullanımına sunmak üzere sözlü tarih ile ilgili kaynak taraması yapılması gerektiğini savunmuşlardır. Bu hususta Ö. 1, *“Evet kullanılmalı ve bununla ilgili doküman oluşturulmalı. Kişisel bilginin genişletilmesi için ülke genelinde sözlü tarih dokümanları oluşturulmalı. Böylece biz öğretmenler de daha kolay ulaşabilir ve uygulayabiliriz.”* şeklinde görüş bildirmiştir. Ö. 5 ise *“Burada bir kontrol mekanizmasının olması gerekiyor. Öğretmenlerin de bu hususta bilgilendirilmesi gerekiyor. İnkılap Tarihi derslerinde kaç tane öğretmen bu metodu kullanıyor? Daha da önemlisi kaç tanesi doğru bir şekilde kullanıyor? Sözlü tarih metodunun dersimizde daha sağlıklı kullanılması için bunun altyapısı oluşturulmalı ve gerçeklerle örtüşen kaynaklar sağlanmalı. Bunlar yapılmadığı takdirde sözlü tarih metodunun kazanımlarından bir bütün olarak yararlanamayız.”* biçiminde görüş bildirerek kaynak oluşturmanın ve kaynağın güvenilir olması konusuna değinmiştir. Ö. 7 ise, *“Yaşananlar kişinin bakış açısına göre değişebildiği için objektifliğe gölge düşmemesine dikkat edilmelidir.”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Görüldüğü gibi araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tamamı sözlü tarihin 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanılması hususunda olumlu görüş belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu ise sözlü tarihin 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanılmasının öğrencide derse karşı ilgi oluşacağını, kendi deneyimleri sonucu gerçekleşen öğrenmelerin daha anlamlı ve kalıcı olacağını ve derslerin eğlenceli geçeceğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri ise sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanılması gerektiğini belirtirken ders müfredatında ve ders saatlerinde düzenlemeler yapılması gerektiğini savunarak kaynak hususunda ve bilginin objektifliği konusunda dikkat edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Sözlü Tarih Metodunun 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Kullanılmasının Öğrenciye Sağlayacağı Yararlar Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine görüşmede 4. soru olarak “Sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılmasının öğrenciye

sağlayacağı yararlar hakkında ne düşünüyorsunuz?’’ sorusu yöneltilmiştir. Bu sorunun yanıtına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenleri derslerde sözlü tarih metoduna yer verildiği takdirde öğrencilerin derse karşı olumlu tutumlar geliştirebileceği ve öğrenciye bazı yararlar sağlayacağı yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğrencide öğrenilen bilgilerin kalıcılığı, tarih derslerine olan ilgiyi arttırma, dersin daha eğlenceli geçmesi, geçmiş ile günümüz arasında bağ kurmasına olanak vermesi, farklı bir bakış açısı kazandırma, araştırma becerisi kazandırma ve milli bir bilinç oluşumuna katkı sağlaması bakımından yararlar sağlayacağını ifade etmişlerdir.

‘‘Bilgiyi kendileri bulup çıkaracaklar, biz vermeden kendi yakın çevrelerinden öğrendikleri için daha kalıcı ve anlamlı bilgiler öğrenecekler. Bu da öğrenci merkezli eğitim anlayışına daha uygun oluyor.’’ (Ö3)

‘‘Sözlü tarih metodu; geçmişi daha iyi anlamaya katkı sağlayarak öğrenilen bilgilerin kalıcılı olmasına faydalı olur. Ve öğrenirken eğlenmeyi de beraberinde getirir.’’ (Ö10)

‘‘Çocuklar bu metot sayesinde tarihi neden öğrendiğini anlamlandırır ve farkına varır. Tarih ile günümüz arasında bir bağ kurabilirler.’’ (Ö4)

‘‘Öğrenciler yakın çevrelerinden olayları yaşamış insanlardan doğrudan bilgi aldıkları için bilgiyi üretme sürecine dâhil oluyorlar. Bunun sonucunda tarih dersleri daha eğlenceli ve faydalı hale gelebilir diye düşünüyorum.’’ (Ö13).

‘‘Bu metodu kullanarak öğrencilerin çevrelerine ve çevrelerinde yaşayan insanlara karşı daha duyarlı olmalarını sağlıyor. Çocuklara farklı bir bakış açısı kazandırıp, eleştirel düşünme becerisi kazanmalarına katkı sağlıyor.’’ (Ö9)

Bu görüşlerden de anlaşılacağı üzere bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sözlü tarih metodunun kullanılmasıyla öğrenciye çeşitli faydaları olduğunu savunmuştur. Benzer düşüncelere sahip olan ve bunun yanında sözlü tarih metodunun kullanımı ile çocuklarda milli bir bilinç oluşacağını savunan Ö. 5 ise ‘‘Şuan İnkılap Tarihi müfredatı tamamen sınav odaklı

olduğundan, çocuklar öğrendiklerini anlamlandırıp milli bir bilinç oluşturup, bir dünya görüşü oluşturmaktan ziyade sınavdan sonra çöp olacak bilgiler olarak görüyorlar. Çocuklar tamamen bir yarış içerisinde oluyor. Eğer müfredatta yenilikler olur ve sözlü tarih metoduna uygun olur ise ve bu tarz metotları daha çok kullanırsak, çocuklar bilgiyi anlamlandırıp hayatlarına da uygulayabilir ve milli bir bilinç oluşmasına katkı sağlar. Bilgiler birer çöpten ziyade anlamlandırıp, hayatlarına uyguladıkları zaman o bilgiler değerli bilgiler olur. Sadece teorik ders işlediğimizde çocuklar aidiyet hissetmiyor. Bu bağlamda çok önemli olduğunu ve öğrenciye yararları olduğunu düşünüyorum.” şeklinde görüş belirterek 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi amaçlarından olan ve oldukça önemli bir amaç olan milli bilinç ve aidiyet hissi konusuna değinmiştir.

Bulgulardan hareketle sözlü tarih metodu sayesinde 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasına, öğrencilerin derse karşı olumlu bir tutum kazanmalarına katkı sağlayarak dersleri sıkıcı olmaktan kurtarabilir. Eleştirel düşünce ve araştırma becerisi kazanmalarına, geçmiş ile günümüz arasında bir kurmaya, öğrencilerde tarihimize karşı aidiyet hissi gelişmesine ve milli bir bilinç oluşmasına katkı sağlayabileceği söylenebilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Sözlü Tarih Metodunu 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Kullanırken Herhangi Bir Sorun İle Karşılaşıyor Musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine görüşmede 5. soru olarak “Sözlü Tarih Metodunu 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Kullanırken Herhangi Bir Sorun İle Karşılaşıyor Musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu sorunun yanıtına ilişkin araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerin çoğunluğu sözlü tarih metodunu kullanırken birtakım sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri; ders saatlerinin yetersizliği, müfredatın uygunsuzluğu ve yoğunluğu, kaynak kişiye ulaşma, izinler, maddi sorunlar ve bilginin güvenilirliği bakımından sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. 3 Sosyal Bilgiler Öğretmeni ise herhangi bir sorun ile karşılaşmadığını dile getirmiştir. 2 Sosyal Bilgiler öğretmeni ise yine benzer sebeplerden dolayı sözlü tarih metodunu uygulayamadığını ifade etmiştir.

Ders sürelerinin yetersizliği konusuna değinerek sözlü tarih metodunu kullanırken sorunlar yaşayan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri şu şekildedir;

“İnkılap Tarihi derslerinde sözlü tarih metodunu kullanırken oldukça zorlanıyorum çünkü konular zaten yetişmiyor. Yeri geldiği zaman başka derslerde hocalardan izin isteyip ekstra ders yapmak zorunda kalıyoruz. Hal böyleyken sözlü tarih metoduna zaman ayırıp uygulamak oldukça zor bir hal alıyor.” (Ö9)

“Özellikle 8. sınıflarda teog sınavı olduğundan bu metot ile ders işlemek oldukça zor oluyor. Aynı zamanda İnkılap Tarihi ders saatlerinin azlığı sözlü tarih çalışması yapmak için oldukça kısıtlayıcı oluyor.” (Ö10)

“Bu tarz etkinlikleri uygulamak için İnkılap Tarihi ders saatleri çok az. Bırakın sözlü tarih metodu gibi çocukların sürece aktif olarak katıldığı zaman gerektiren metotları kullanmayı, sınava yönelik konuları hızlı bir şekilde anlatırken bile yetişmiyor.” (Ö5)

Yukarıdaki bulgulardan anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri ders saatlerinin yetersizliğinden dolayı sözlü tarih metodunu kullanırken sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Sözlü tarih metodunu kullanırken öğrencilerin yakın çevrelerinden edindikleri bilgilerin güvenilirliği konusunda sorun yaşanan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri ise şöyledir.

“Ders konumuza uygun olarak çocuklara şu konu hakkında araştırma yapın, çevrenizde, ailenizde bu dönemde yaşayan birileri var ise bilgi alın gelin konuşalım dediğimizde çok yanlış bilgiler gelebiliyor. Çok fazla bilgi kirliliği var. Sonra çocuğun öğrendiği o yanlış bilgiyi düzeltmek daha zor.” (Ö5)

“Öğrencinin çevresinden edindiği bilginin doğruluğu konusunda sorunlar yaşıyorum. Genelde İnkılap Tarihi dersi konularında birinci ağızdan bilgi toplamak zor olduğu için, çevrelerinden edindikleri bilgiler yanlış ya da abartılı olabiliyor. Bunları önlemeye çalışıyorum. Bu anlamda İnkılap Tarihi derslerinde sözlü tarih metodunu daha iyi, daha çok kullanabilmemiz için birincil ve güvenilir kaynakların tespit edilip eğitime açılması gerekiyor. Bununla ilgili bizlerin ulaşabileceği bir arşiv oluşturulmalı.” (Ö11)

“Sözlü tarih metodunu kullanırken ele aldığımız kaynak güvenilir ve objektif olmalı. Aksi halde tarih yanlış ve öznel aktarılmış olur. Bazen çok yanlış bilgiler gelebiliyor. Eğer kaynak güvenilir olur ise başka bir sorun olmuyor.” (Ö4)

“Öğrencilerin kendi çevrelerinden öğrendikleri bilginin objektifliği bazen sorun teşkil ediyor. Bu konuda ders öncesinde uyarılar sonrasında ise düzeltmeler yaparak sorunu en aza indirmeye özen gösteriyorum” (Ö7)

Yukarıdaki bulgulardan anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan bazı İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenleri sözlü tarih metodunu kullanırken çocukların yakın çevrelerinden topladıkları bilgilerin objektifliği ve güvenilirliği hususunda bazı sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Araştırmaya katılan bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri ise 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi müfredatı ile ilgili karşılaştıkları sorunları şu şekilde dile getirmişlerdir;

“İnkılap Tarihi ders müfredatında yakın tarihimizle ilgili konuların yetersiz olmasından dolayı ve müfredatın yoğunluğundan dolayı sorunlar yaşıyorum. Bunun dışında önemli bir sorun ile karşılaşmıyorum” (Ö6)

“Öncelikle burada müfredatın amacı ne buna bakmak gerekiyor. Amaç öğrencilere milli bir tarih bilinci oluşturup bir çatı altında toplamak mı? Yoksa teog sınavına hazırlamak mı? Eğer amacımız milli bilinç oluşturup bir çatı altında toplamak, öğrenilen bilgiyi anlamlandırıp hayatlarına uygulamaları ise bu şartlar altında buna

katkı sağlayacak bu tarz etkinlikleri yapmak çok zor. Müfredatın ve ders saatlerinin buna göre ayarlanmalı ve öğretmen daha özgür bırakılmalı.” (Ö5)

Müfredatın uygunsuzluğundan dolayı 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu uygulayamadığını ifade eden Ö. 2 *“Konuların uygun olmaması ve ders saatlerinin uygunsuzluğundan dolayı öğrencilerin daha aktif olacağını bu tarz aktif olacağı bu tarz etkinlikler yapamıyorum.”* şeklinde görüş belirtmiştir. Benzer görüşler belirten Ö. 13 ise *“Sözlü tarih metodunu daha çok yakın tarihimizle ilgili kaynak kişilerin kolay bulunabileceği konularda uygulanabilir. Müfredatta yakın tarihimizle ilgili konuların az olması ve ders saatlerinin yetersiz olmasından dolayı kullanmıyorum.”* şeklinde görüş belirtmiştir.

Yukarıdaki bulgulardan da anlaşılacağı üzere bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanırken müfredatla ilgili sorunlar yaşamaktadır. Bazı Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ise müfredatın uygunsuzluğundan dolayı sözlü tarih metodunu kullanamadığını savunmuştur.

Araştırmaya katılan bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanırken konu ile ilgili kaynak kişi bulma, izinler ve maddi imkânsızlıklar ile ilgili sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu görüşü savunan Ö. 9 *“Evet sorunlar ile karşılaşıyorum. Öncelikle kişi tespiti ve kaynak kişi bulma açısından oldukça zor bir metot. Diyelim faydalanacağımız kişiyi bulduk gerekli izinlerin alınması, o kişinin sınıfa getirilmesi, karşılanması vs. zor işler olabiliyor.”* şeklinde görüş belirterek sözlü tarih metodunu kullanmanın zorluklarının olduğunu savunmuştur.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden bazıları ise 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşmadıklarını dile getirmiştir. Bu görüşe sahip Ö. 8 *“Hayır herhangi bir sorun ile karşılaşmıyorum. Öğrenciler aktif olarak katıldıkları için geleneksel yöntemlere göre daha faydalı bir ders işlememize olanak tanıyor”* biçiminde görüş vermiştir. Ö. 1 ise *“Hayır. Aksine öğrencilerin ilgisini çektiği için daha dikkatli dinliyorlar ve çok*

keyifli ve faydalı bir ders oluyor.” diyerek 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşmadıklarını savunmuşlardır.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu sözlü tarih metodunu derslerinde kullanırken bir sorun ile karşılaştığını, bazıları da benzer sebeplerden dolayı sözlü tarih metodunu derslerde hiç kullanmadığını ifade etmiştir. Bu sorunlar arasında en fazla müfredat, bilginin güvenilirliği ve ders saatlerinin yetersizliği ile ilgili sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Bu sorunları kaynak kişiye ulaşma, izinler ve maddi sıkıntılar takip etmiştir. Bunun yanında az sayıda Sosyal Bilgiler öğretmeni de 8. sınıf T.C ve İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sözlü tarih metodunu kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşmadığını savunmuştur.

Tüm bu bulgulardan yararlanarak 8. sınıf T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih çalışmalarına yer vermek için çok fazla zamana ihtiyaç duyulacağı, daha çok yakın tarihimizi ilgilendiren konularda sözlü tarih metodundan daha verimli bir şekilde faydalanılacağı söylenebilir. Ayrıca kaynaklardan edinilecek bilgilerin yanlış, eksik ya da sübjektif olma ihtimali olduğundan sözlü tarih metodunu uygularken öğretmenlerin dikkatli olmaları ve gerekli kontrollerin yapılması gerektiği söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiş ve bunların diğer araştırmalarla benzerlik ve farklılıkları ortaya konmuştur. Ayrıca araştırmanın sonuçlarına ve bunlara dair önerilere değinilmiştir.

5.1. TARTIŞMA

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodu kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemek hedeflenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile yapılan görüşme sonucunda verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Sözlü tarih metodu ile ilgili yapılan diğer araştırmaların literatür taraması sonucunda; yapılan akademik eserlerin çoğu sözlü tarih metodunun ne olduğu ve nasıl uygulandığı ile ilgili teorik bilgiler içerir (Sarı, 2006; Kaya, 2013; Safran, 2013).

Çalışmamızı destekler nitelikte olan Kandemir'in (2017) yaptığı çalışmada; Ortaöğretim Tarih öğretmenlerinin tarih öğretiminde sözlü tarihin ve sözlü tarih kaynaklarının yeri ve kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini araştırmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, tarih öğretmenlerinin sözlü tarih hakkında mevcut bilgiye sahip oldukları, tarih öğretiminde sözlü tarih çalışmalarına yer verilmesinin faydalı olacağı, tüm öğretmenlerin derslerinde sözlü tarih çalışmaları yaptıkları ve bu çalışmalara uygulamada kullanılmasının tarih öğretimi açısından olumlu sonuçlar doğurabileceğini savunmuştur. Tarih öğretmenlerinin; sözlü tarih ile ilgili görüşleri, sözlü tarih çalışmalarının öğrencilere katkı sağladığını beyan etmeleri, sözlü tarihin sınırlılıkları ve bu sınırlılıklara yönelik sunduğu öneriler açısından iki çalışma birbirini destekler niteliktedir.

Literatür taramasında 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kapsamında sözlü tarih metodu ile ilgili herhangi bir araştırmanın olmadığı görülmüştür.

Araştırmamız da sözlü tarih metodu hakkında kuramsal bilginin yanında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sözlü tarih metodu ile ilgili görüşlerine, derslerinde sözlü tarih çalışmalarına yer verip vermeme durumlarına ve sözlü tarih metodunu kullanırken karşılaştıkları sorunlara yer verilmeye çalışılmıştır. Araştırma çerçevesinde elde edilen veriler analiz edildikten sonra sonuç ve bunlara ilişkin önerilere değinilmiştir.

“Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sözlü tarih metodu hakkında görüş ve düşüncüleri nelerdir?” alt problemine ilişkin tartışma.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çoğu sözlü tarih metodu hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri, birinci elden kaynak kullanımına ve öğrenmenin yakın çevreden yapıldığına değinerek sözlü tarih metodunun; bilginin kalıcılığı ve anlamlandırılması konusunda faydalı olacağını ve dersin daha keyifli geçeceğine vurgu yapmışlardır. Bazı öğretmenler ise sözlü tarih metodunun milli bilinç ve aidiyet hissinin oluşmasına katkı sağlayacağını savunmuşlardır.

Kandemir (2017), çalışmasında Ortaöğretim Tarih öğretmenlerinin sözlü tarih hakkındaki görüşlerini araştırmış ve araştırmaya katılan öğretmenler sözlü tarih kaynakları hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu çalışmada sözlü tarih metodu değil, sözlü tarih ve sözlü tarihin kaynakları araştırıldığından söz konu alt probleme ilişkin bir karşılaştırma yapılması uygun değildir. Sözlü tarih metodunun araştırıldığı diğer akademik çalışmalarda öğretmen görüşlerine yer veren bir çalışmaya rastlanmamıştır.

“Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının anlatılmasında sözlü tarih metodunun kullanılmasının öğrenciye sağlayacağı yararlar hakkındaki görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin tartışma.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri, derslerde sözlü tarih metoduna yer verildiği takdirde öğrencilerin derse karşı olumlu tutumlar geliştirebileceği ve

öğrenciye yararlar sağlayacağı yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğrencide öğrenilen bilgilerin kalıcılığı, tarih derslerine olan ilgiyi artırma, derslerin daha eğlenceli geçmesi, geçmiş ile günümüz arasında bağ kurmasına olanak vermesi, farklı bir bakış açısı kazandırma, araştırma becerisi kazandırma ve milli bir bilinç oluşumuna katkı sağlaması bakımından yararlar sağlayacağını ifade etmişlerdir.

Sözlü tarih metodunun kullanımının öğrenciye faydaları açısından araştırmamız ile paralellik gösteren aşağıdaki çalışmalarda; Sarı(2002), çalışmada sözlü tarih yöntemine dayalı tarih öğretimi ile tarih derslerinin daha ilginç ve zihinde daha kalıcı olabileceğini savunmuştur. Sarı'ya (2007) ait başka bir çalışmada; 7. sınıf "*Yurdumuzun Komşuları*" ünitesi "*Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti*" konusu sözlü tarih yöntemi ile işlenmiştir. Konunun işlenişinde Kıbrıs gazisinden yararlanılmıştır. Yapılan bu çalışma sonucu, öğrencilerin başarısının arttığı, bilgiyi düzenleme, olguyu düşünceden ayırma, ilgisiz bilgi arasından ilgiliyi bulma, tarihsel empati kurma ve değişim ve sürekliliği algılama becerilerini geliştirdiğini ileri sürülmektedir. Sarı'ya ait iki çalışma da sözlü tarih metodunun kullanılmasının öğrenciye faydaları açısından karşılaştırıldığında, çalışmamız ile birbirlerini destekler niteliktedir.

Yine sözlü tarih metodunun öğrenciye sağlayacağı yararları bakımından çalışmamız ile birbirini destekleyen Kandemir'e (2017) ait çalışma incelendiğinde; sözlü tarih etkinlikleri ile işlenen derslerin öğrencilerin derse olan ilgisini arttıracaklarını, öğrencilere problem çözme ve eleştirel beceri kazandıracaklarını, kalıcı öğrenmeler kazanmalarına katkıda bulunacağını savunmuştur. Öğrencilerin derse karşı olumlu tutum sergilemesine ve öğrenciyi araştırmaya sevk edebileceğini de savunmuştur. Sözlü tarih çalışmalarının öğrenciye birçok açıdan fayda sağlayacağını savunan söz konusu çalışma ile araştırmamız birbiri ile paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin derse karşı tutumlarının değişmesi ve eğlenceli bir ders işlediklerini savunması ve öğrenci başarısının arttığını savunması açısından İncegül'ün (2010) çalışması ile araştırmamız birbiri ile paralel ve birbirini destekler niteliktedir. İncegül, yapmış olduğu "*Sosyal Bilgiler Dersinde Örnek Bir Sözlü Tarih Uygulaması*" adlı yüksek lisans teziyle 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde "*Kültür ve Miras*"

öğrenme alanı içinde yer alan “*Geçmişimi Öğreniyorum*” adlı ünite bağlamında oyun ve oyuncağın tarihi sözlü tarih yöntemi kullanılarak araştırılmıştır. Yapılan çalışma sonrası öğrencilerin tarih ve Sosyal Bilgiler dersine karşı bakış açılarının değiştiği ve eğlenceli bir ders geçirdiklerini, öğrenci başarısının arttığını savunmuştur.

“Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanıp kullanmama durumları ve sebeplerine yönelik görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin tartışma.

Görüşmeye katılan 13 Sosyal Bilgiler öğretmeninden 9 tanesi 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullandığını söylerken, 4 öğretmen kullanmadığını söylemiştir. Sözlü tarih metoduna 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yer veren öğretmenlerin öncelikli nedenleri arasında; öğrencilerin kendi deneyimleri ile öğrenme gerçekleştirmeleri, yakın çevreden öğrenilen bilgilerin kalıcı olduğu, öğrencileri sürece aktif katması, ezberci anlayıştan uzak anlamlı öğrenmelere fırsat vermesi, derse ve konuya karşı ilgiyi artırması, dersi eğlenceli hale getirmesi gibi nedenler bulunmaktadır.

Tarih öğretmenlerinin sözlü tarih metodunu kullanma gerekçelerini araştıran Kandemir’in (2017) çalışması ile çalışmamız; araştırmaya katılan ve derslerinde sözlü tarih metodunu kullanan öğretmenlerin, derslerinde sözlü tarih metodunu kullanma gerekçeleri açısından birbiri ile paralellik göstermektedir. Kandemir (2017), çalışmasında Ortaöğretim Tarih öğretmenlerine; derslerinde sözlü tarih çalışmalarına yer verip vermediklerini, yer verip vermeme gerekçelerini sormuş ve araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının derslerinde sözlü tarih çalışmasına yer verdiğini belirtmiştir. Tarih öğretmenlerinin derslerinde sözlü tarih çalışmalarına yer vermelerinin gerekçeleri olarak da; öğrenciyi aktif kılması, dersi zevkli hale getirmesi, öğrencilerin bilgiye kendisinin ulaşması, kalıcı öğrenmeler sağlanması, öğrencileri ezbercilikten kurtarması, öğrencilerin tarihsel düşünce becerilerini geliştirmesi gibi nedenler olduğunu belirtmiştir.

Söz konusu iki çalışma; öğretmenlerin sözlü tarih metodunu derslerde kullanma sayıları açısından farklılık göstermiştir. Kandemir’in çalışmasında araştırmaya katılan

10 öğretmenin tamamı sözlü tarih çalışmalarına yer verirken bu çalışmada araştırmaya katılan 13 öğretmenin 9 tanesi sözlü tarih metodunu kullanırken 4 tanesi sözlü tarih metodunu derslerinde kullanamadığını belirtmiştir.

Söz konusu iki çalışmada, araştırmaya katılan ve derslerinde sözlü tarih metodunu kullanan öğretmenlerin, derslerinde sözlü tarih metodunu kullanma gerekçeleri açısından birbiri ile paralellik göstermektedir.

“Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanırken karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin tartışma.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerin çoğunluğu sözlü tarih metodunu kullanırken birtakım sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri; ders saatlerinin yetersizliği, müfredatın uygunsuzluğu ve yoğunluğu, kaynak kişiye ulaşma, izinler, maddi sorunlar ve bilginin güvenilirliği gibi sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Kandemir'in (2017) çalışması ile araştırmamızı karşılaştırdığımızda; söz konusu iki çalışma arasında benzerlikler ve farklılıklar olduğu ortaya çıkmaktadır. Kandemir çalışmasında Ortaöğretim Tarih öğretmenleri derslerinde sözlü tarih çalışmalarına yer vermelerinin bazı sınırlılıkları olduğunu savunmuştur. Bu çalışmada dile getirilen sınırlılıklar; müfredatın yoğun olması, ders saatlerinin yetersiz olması, sınıfların kalabalık olması, eksik yanlış ya da sübjektif bilgi barındırma olasılığının olması şeklinde sıralanmıştır.

Söz konuş çalışmalar, sözlü tarih metodunun kullanımının yanında getirdiği sınırlılıklar ve sorunlara ilişkin değerlendirildiğinde birbirini destekler ve tamamlar nitelikte olduğu söylenebilir. İki çalışmada da ders saatlerinin yetersizliği, müfredatın yoğunluğu, bilginin güvenilirliği ve sübjektifliği konusunda paralellik göstermektedir. Araştırmamızda Kandemir'in çalışmasından farklı olarak kaynak kişiye ulaşma, izin alma süreçleri ve maddi sorunlar gibi sorunları da dile getirilmiştir.

5.2. SONUÇLAR

Bu çalışmada sözlü tarih metodu, sözlü tarih metodunun amaçları, sözlü tarih metodunun faydaları, sınırlılıkları ve sınıfta sözlü tarih metodu kullanılırken nelere dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu çalışma ile Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sözlü tarih metodu ile ilgili düşünce ve görüşleri, 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanıp kullanmadıkları, sözlü tarih metodunun , 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılmasına yönelik görüşleri, sözlü tarih metodunun kullanılmasıyla öğrenciye sağlayacağı yararlar hakkındaki görüşleri ve sözlü tarih metodunu , 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşılması hakkındaki düşünce ve görüşleri ortaya konmuştur.

“Sözlü tarih metodu hakkında düşünce ve görüşleriniz nelerdir?” sorusuna araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerin çoğu sözlü tarih metodunun önemine ve faydalarına değinerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmaya katılan bazı öğretmenler mevcut müfredat ile sözlü tarih metodunun uyumsuzluğunu dile getirmiştir. Bu görüşler doğrultusunda araştırmaya katılan Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sözlü tarih metodu hakkında temel bilgilere sahip olduğu söylenebilir.

“8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanıyor musunuz?” sorusuna araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çoğu derslerinde sözlü tarih metodunu kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu görüşe sahip öğretmenlerin bir kısmı yeteri kadar yer veremediklerini de dile getirmişlerdir. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri sözlü tarih metodunu derslerinde kullanmaları nedenleri arasında; öğrencilerin kendi deneyimleri ile öğrenme gerçekleştirmeleri, yakın çevreden öğrenilen bilgilerin kalıcı olduğu, öğrencileri sürece aktif katması, ezberci anlayıştan uzak anlamlı öğrenmelere fırsat vermesi, derse ve konuya karşı ilgiyi arttırması, dersi eğlenceli hale getirmesi gibi nedenler bulunmaktadır. Ayrıca az da olsa bazı öğretmenler derslerinde sözlü tarih metodunu kullanamadıklarını dile getirmiştir. Derslerinde sözlü tarih metoduna yeteri kadar yer veremeyen ya da kullanamayan öğretmenlerin, bu durumun sebepleri olarak

müfredatın uygunsuzluğu, ders saatlerinin yetersizliği ve sınav odaklı ders işleme zorunluluğu olduğu tespit edilmiştir.

“Sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir? Gerekçeleriyle açıklar mısınız?” sorusuna araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı olumlu görüş belirterek sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu ise sözlü tarihin 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanılmasının öğrencide derse karşı ilgi oluşacağını, kendi deneyimleri sonucu gerçekleşen öğrenmelerin daha anlamlı ve kalıcı olacağını ve derslerin eğlenceli geçeceğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri ise sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi derslerinde kullanılması gerektiğini belirtirken ders müfredatında ve ders saatlerinde düzenlemeler yapılması gerektiğini savunarak kaynak hususunda ve bilginin objektifliği konusunda dikkat edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

“Sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılmasının öğrenciye sağlayacağı yararlar hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri çeşitli faydalara değinmişlerdir. Sözlü tarih metodu sayesinde 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasına, öğrencilerin derse karşı olumlu bir tutum kazanmalarına katkı sağlayarak dersleri sıkıcı olmaktan kurtarabilir. Eleştirel düşünce ve araştırma becerisi kazanmalarına, geçmiş ile günümüz arasında bir kurmaya, öğrencilerde tarihimize karşı aidiyet hissi gelişmesine ve milli bir bilinç oluşmasına katkı sağlayabileceği tespit edilmiştir.

“Sözlü tarih metodunu 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşıyor musunuz?” sorusuna araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin büyük çoğunluğu sözlü tarih metodunu derslerinde kullanırken sorunlar ile karşılaştıklarını, bazıları da benzer sebeplerden dolayı sözlü tarih metodunu derslerde hiç kullanmadıklarını ifade etmiştir. Bu sorunlar arasında en fazla müfredat, bilginin güvenilirliği ve ders saatlerinin yetersizliği

ile ilgili sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Bu sorunları kaynak kişiye ulaşma, izinler ve maddi sıkıntılar takip etmiştir. Bunun yanında az sayıda Sosyal Bilgiler Öğretmeni de 8. sınıf T.C. ve İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sözlü tarih metodunu kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşmadığını savunmuştur.

5.3. ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

5.3.1. Milli Eğitim Bakanlığı İçin Öneriler

1. 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ders saatleri arttırılmalıdır. 8. sınıf T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük müfredat programı yoğun olduğu ve öğrencinin sürece aktif olarak katıldığı, zaman gerektiren etkinliklerin uygulanmasının oldukça zor olduğu görüşü belirtilmiştir.
2. Sözlü tarih çalışmaları yapılarak tarih öğretiminde kullanılmak üzere öğretmenlerin ve öğrencilerin yararlanabileceği, kolay bir şekilde ulaşabilecekleri, tarihsel dönemlere göre ayrılmış bir sözlü tarih kaynağı oluşturulabilir. Bu kaynaktan yararlanılacak bilgilerin güvenilirliği ve doğruluğu kontrol edilerek hem sözlü tarih metodunun sınırlılıkları azaltılmış olur hem de isteyen herkesin yararlanabileceği güvenilir kaynaklar sayesinde sözlü tarih metoduna başlamadan önce öğretmenlere ve öğrencilere bir örnek oluşturabilir.
3. Öğrencilerin derse aktif olarak katılacağı etkinliklere daha çok yer vermek adına müfredat yoğunluğu azaltılabilir. Araştırmaya katılan öğretmenler müfredatın yoğunluğundan dolayı sözlü tarih metoduna yer veremediklerini belirtmiştir.
4. Müfredata yakın tarihimize ait konular daha çok eklenebilir. Bu sayede sözlü tarih metodunu öğretmenler daha verimli kullanabilirler ve sözlü tarih metodundan daha çok fayda sağlanabilir. Araştırmaya katılan bazı öğretmenler müfredatta yakın tarihimize ait konular olmamasından dolayı sözlü tarih metodunu kullanamadıklarını ifade etmişlerdir.

5. Öğretmenlere sözlü tarih metodu hakkında hizmet içi eğitimler vererek, öğretmenlerin sözlü tarih metodu hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanabilir. Bu eğitimler sayesinde derslerde aktif olarak kullanılması özendirilebilir.

5.3.2. Program Geliştirme Uzmanları İçin Öneriler

1. Sözlü tarih metodunu verimli bir şekilde kullanmak adına öğretmen kılavuz kitaplarda uygulanışını hakkında zenginleştirilmiş örnekler ile bilgi verilebilir. Öğretmenlerin sözlü tarih metodu hakkında bilgi sahibi olduğu fakat uygulama konusunda farklı görüşlere sahip oldukları tespit edilmiştir.

2. Ders kitaplarında öğrencinin sürece aktif olarak katıldığı sözlü tarih metodu ve benzeri yöntemler öneri olarak verildiği görülmüştür. Ders kitaplarına sözlü tarih metodu vb. yöntemler öneri olmaktan öteye giderek uygulanması zorunlu tutulabilir ve özendirilebilir.

5.3.3. Öğretmenler İçin Öneriler

1. Derslerinde sözlü tarih çalışmalarına ve öğrenciyi aktif kılarak öğrenmeleri daha anlamlı hale getiren vb. yöntemlere daha sık yer verebilirler.

2. Sözlü tarih metodunu kullanırken veliler ile işbirliği yaparak, velilere yöntem hakkında bilgi verebilirler. Böylece sözlü tarih metodunun etkisi artabilir.

3. Sözlü tarih metodu, öğretmen kılavuz kitaplarında öneri olarak yer verilmiş ve sözlü tarih metodu değerlendirme ölçeği de eklenmiştir. Sözlü tarih metodunu daha sık kullanmaları önerilmektedir ve sözlü tarih metodunu uyguladıktan sonra sözlü tarih değerlendirme ölçeğini de kullanmaları önerilmektedir.

4. Sözlü tarih metodunu kullanırken öğrencilere rehberlik etmeleri önerilmektedir.

5.3.4. Alanda Araştırma Yapacak Araştırmacılar İçin Öneriler

- 1.** 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kapsamında uygulamalı olarak örnek bir sözlü tarih çalışması yapabilirler.
- 2.** Bu alışma İstanbul ilinin Beykoz ilçesinde yapılmıştır. Farklı bir il ya da ile de benzer bir çalışma yapılarak sözlü tarih metodu hakkında öğretmen görüşleri alınabilir.
- 3.** Sözlü tarih metodu hakkındaki öğretmen görüşlerini; yaş, cinsiyet ve mezun olunan bölüm gibi ölçütlerle karşılaştırılarak araştırma yapılabilir.
- 4.** Üniversite öğrencilerinin, sözlü tarih metodu hakkında bilgi düzeylerini ve görüşlerini ölçen bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, B. (2010). Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmen, öğrencinin ve velinin rolü. *Eğitim Bir Sen Dergisi*, 6 (16). 15-20
- Avcı Akçalı, A. ve Aslan, E. (2012). Tarih öğretiminin iyileştirilmesi yolunda alternatif bir yöntem: sözlü tarih. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (2), 669-688.
- Arslan, A. ve Demirel, Ö. (2007). İlköğretim 5. Sınıf yeni Sosyal Bilgiler programının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*. 175: 198-208.
- Arslan, Y. (2012). *Yerel ve sözlü tarih algısının ortaöğretim öğrencileri üzerindeki yansımaları (Tunceli merkez örneği)*. Yayımlanmamış Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Baykara, T. (1996). *Tarih araştırma ve yazma metodu*, İzmir: İrfan Kültür ve Eğitim Merkezi.
- Beldağ, A. ve Balcı, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih yönteminin kullanımı: Nitel bir çalışma. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 176-189.
- Berg, B.L. ve Lune, H. (2006). Sosyal bilimler ve tarih öğretimi. Konya: Sebat Ofset Matbaacılık
- Bulut, İ. (2008). Yeni ilköğretim programlarında öngörülen öğrenci merkezli uygulamalara ilişkin öğretmen görüşleri (Diyarbakır ili örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 56, 521-546.
- Caunce, S. (2001). *Sözlü tarih ve yerel tarihçi*. B. Bülent Can ve Alper Yalçınkaya (Çev.), İstanbul: Türkiye Ekonomi ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Danacıoğlu, E. (2001). *Geçmişin izleri: Yanıbaşımızdaki tarih için bir kılavuz*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Danacıoğlu, E. (2010). *Geçmişin izleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Demircioğlu, İ. H. (2005). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Anı Yayıncılık, 52.

Demircioğlu, İ.H. (2005). *Sözlü tarihin bir öğretim yaklaşımı olarak tarih derslerinde kullanımı*, II. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi.

Demirel, Ö. (1999). *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Demirel, Ö. (2004). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Demirezen, R. (2014). *8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yeni yaklaşımlar dikkate alınarak hazırlanan etkinliklerin öğretmen ve öğrenci açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dere, İ. (2017). *Sosyal bilgiler derslerinde bir öğretim ve öğrenme yöntemi olarak sözlü tarih*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Erdoğan, M. (2007). Yeni geliştirilen dördüncü ve beşinci sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programının analizi; nitel bir çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 221-254.

Fidan, N. (1996). *Okulda öğrenme ve öğretme. Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Alkım Yayınevi.

Gazel, A. (2015). Tarih öğretiminde öğrenci merkezli bir yaklaşım olarak sözlü tarih. *Tarih Öğretim Yöntemleri*, (Editör: Demirel, M.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Güçlü, M. (2013). Eğitim tarihi araştırmalarında sözlü tarih uygulaması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 100-113, Kayseri.

Gülmez, N. (2003). Üniversite gençliğinin Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi dersine bakışı. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 57(19), 1043-1088.

İggers, G. (2000). *Yirminci yüzyılda tarih yazımı*. Gül Çağalı Güven (Çev.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- İncegöl, S. (2010). *Sosyal Bilgiler dersinde örnek bir sözlü tarih uygulaması*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kabapınar, Y. (2007). *İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi*. Ankara: Maya Akademi.
- Kandemir, K. (2017). *Tarih öğretiminde sözlü tarihin yeri ve kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karadağ, E., Deniz, S., Korkmaz, T., ve Deniz, G. (2008). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı: sınıf öğretmenleri görüşleri kapsamında bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 383-402.
- Kaya, M. (2013). *Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilir bir öğretim yöntemi olarak sözlü tarih: Amaç, içerik, uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kumru, G. (2009). *Tarih öğretimi açısından sözlü tarih yazımı: Karaca Ahmet Dergâhı Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kurtdere Fidan, N. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, (2), 1-18.
- Küçükahmet, L. (1994). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Küpüç, E. (2014). *Sözlü tarih kavramı ve sözlü tarihin tarih öğretimindeki rolü*, Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Metin, B. (2012). *Esaretten Zafere*. İstanbul: Gülmat Matbaacılık.
- Metin, B. ve Oran, M. (2014). İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ders içi yerel tarih konusundaki faaliyetleri Uşak ili örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(1), 204-216.

- Metin, C. (2002). Sözlü tarih ve Türkiye'deki gelişimi. *Türk Kültürü Dergisi*, 40(469), 288-299.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2005a). *T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıf) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2005b). *Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük Öğretim Programı (6,7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017a). *8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2017b). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017c). *İlköğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı*.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(1), 328.
- Özer, E. (2012). *Sosyal Bilgiler dersinde yerel ve sözlü tarih etkinliklerinin programlanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öztürk, C. (2009). *Sosyal Bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Patton, M.Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörleri: M. Bütün ve S.B. Demir.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Safran, M. ve Ata, B. (2006). Okul dışı tarih öğretimi. *Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Sarı, İ. (2002). *Sosyal Bilgiler dersi tarih ünitelerinde bir yöntem olarak sözlü tarih*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarı, İ. (2006). Akademik tarih ve tarih öğretiminde sözlü tarihin yeri ve önemi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 10(3), 109-122.
- Sarı, İ. (2007). *Sosyal Bilgiler öğretiminde sözlü tarih etkinliklerinin öğrenci başarı, beceri ve tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sayımlı, K. (2017). *İlkokul öğrencilerinin sözlü tarihe yönelik tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.
- Somersan, S. (1998). *Sözlü tarih, araştırmacılık ve tarih yazımına katılım*. Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 368-379.
- Thompson, P. (1999). *Geçmişin sesi: Sözlü tarih*. Şehnaz Layıkel (Çev.). İstanbul: Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Türer, A. (2011). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak bir araştırma tekniği: görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 24, 543.
- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

EKLER

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.3999119

24.03.2017

Konu: Anket Araştırma İzni

UŞAK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'NE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

- İlgi: a) 09.03.2017 tarih ve 1497 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 23.03.2017 tarih ve 3926973 sayılı oluru.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Mücahid ÖZ'ün "Sekizinci Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Konularının Anlatılmasında Sözlü Tarih Metodunun Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri" konulu tezi hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması**, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Harun TÜYSÜZ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.3926973
Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

23/03/2017

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Uşak Üniversitesinin 09.03.2017 tarih ve 1497 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 22.03.2017 tarihli tutanağı.

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Mücahid ÖZ'ün "Sekizinci Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Konularının Anlatılmasında Sözlü Tarih Metodunun Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri" konulu tezi kapsamında, ilimiz Beykoz ilçesinde bulunan ortaokullarda görev yapan öğretmenlere; öğretmen görüşme soru formunu uygulama hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
23/03/2017

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

MÜLAKAT FORMU

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi 154007021 numaralı tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Tez konum 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının anlatılmasında sözlü tarih metodunun kullanımına yönelik öğretmen görüşlerini İstanbul / Beykoz ilçesi örnekleminde incelemektir.

Araştırmada bana vereceğiniz katkılardan dolayı şimdiden teşekkür ediyorum.

Yaşınız:

Mezun olduğunuz bölüm:

Cinsiyetiniz:

Meslek tecrübeniz(yıl):

MÜLAKAT SORULARI

- 1- Sözlü tarih metodu hakkında düşünce ve görüşleriniz nelerdir?
- 2- 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sözlü tarih metodunu kullanıyor musunuz? Gerekçeleriyle açıkla mısınız?
- 3- Sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir? Gerekçeleriyle açıkla mısınız?
- 4- Sözlü tarih metodunun 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılmasının öğrenciye sağlayacağı yararlar hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 5- Sözlü tarih metodunu 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılırken herhangi bir sorun ile karşılaşılıyor musunuz?

